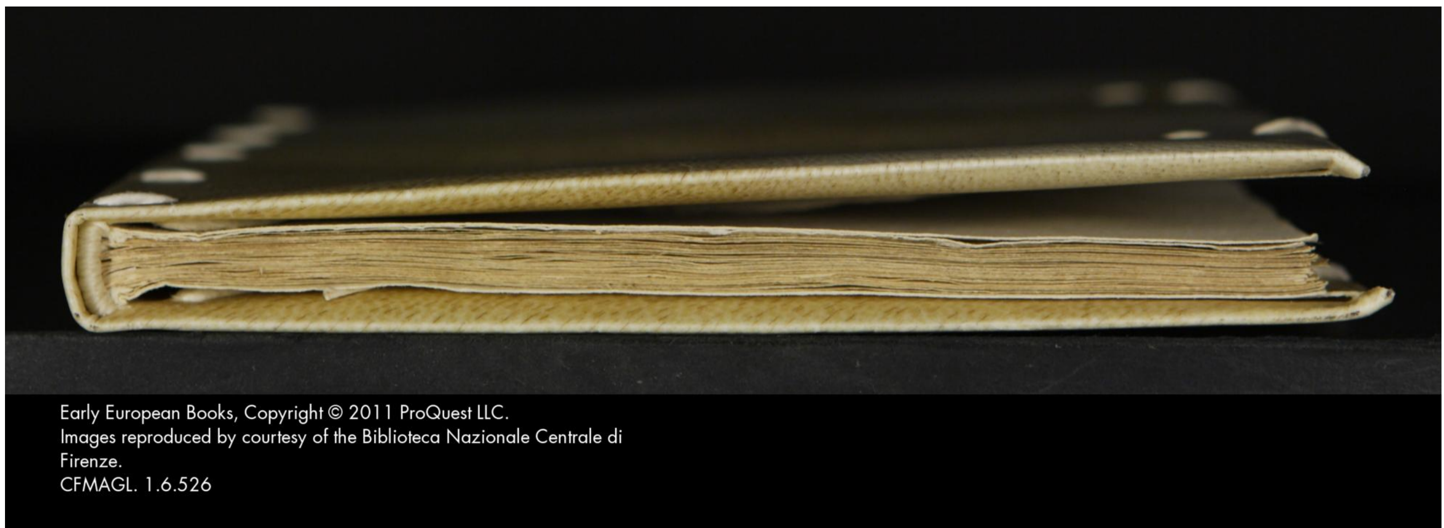
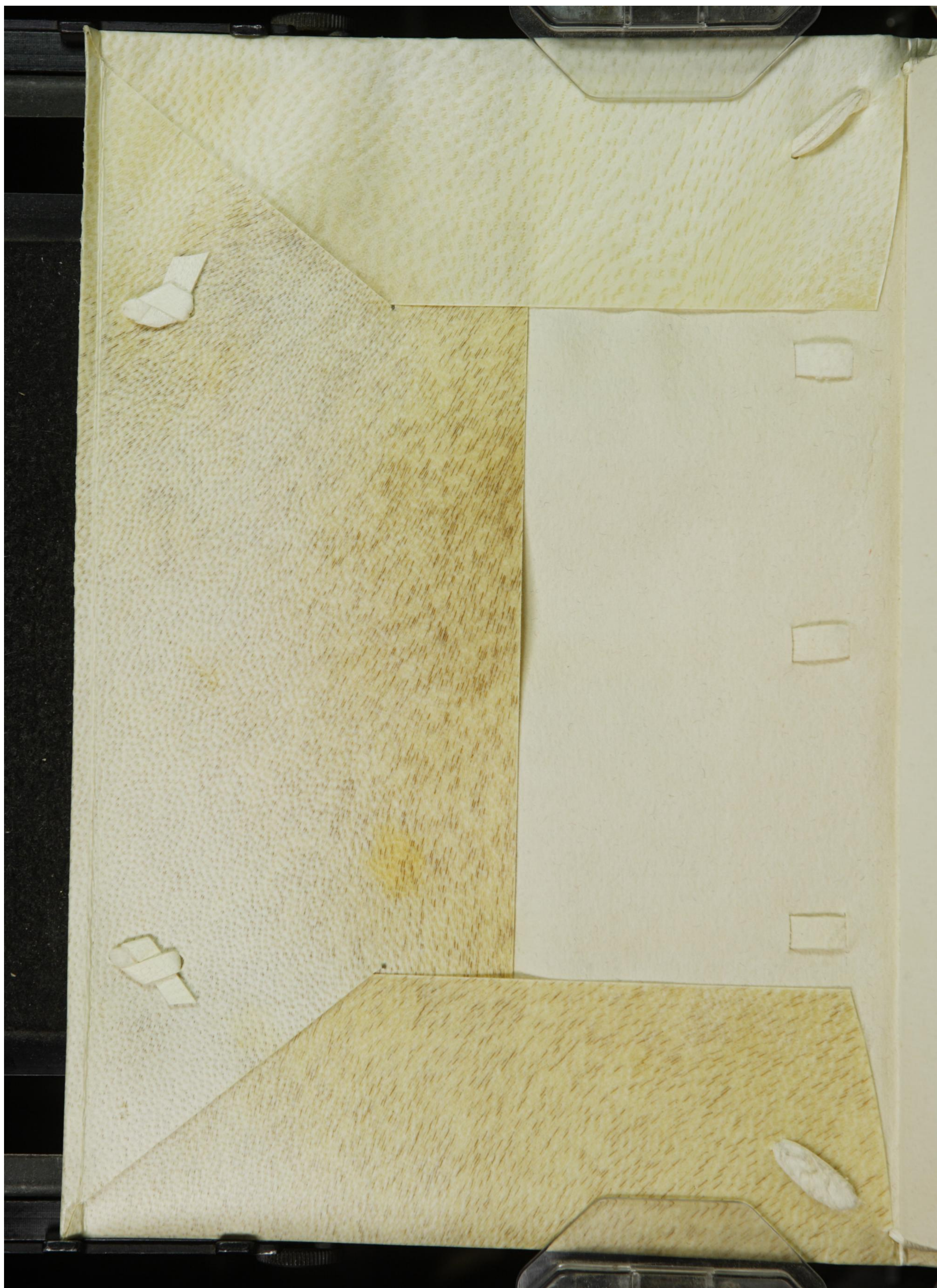

1
6
526

II

ΙΠΠΟΚΡΑ
ΤΟΥΣ ΚΩΙΟΥ,

ΠΕΡΙ ΑΕΡΩΝ, ΥΔΑΤΩΝ, ΤΟΠΩΝ.
ΠΕΡΙ ΦΥΣΩΝ.

HIPPOCRA
TIS COI,

De aëre, aquis, & locis libellus
Eiusdem, de flatibus
Græce & Latine
Iano Cornario Zuiccauien. Interprete.

BASILEAE AN. M. D. XXIX.

ILLVSTRISS.

PRINCIPI AC DOMINO D. IOANNI Saxoniæ duci, sacri Romani imperij principi Electori ac Archimarscalco, prouinciali Thuringiæ Comiti, Misniæ Marchioni, domino suo clementissimo Ianus Cornarius Zuiccauieñ. S. D.

IHIL magis uelim illustriss. princeps ac domine, quàm ut uere hunc laborē temere suscepisse uidear, quo Hippocratis Coi, inter medicos semper primi nominis habiti, de re medica, qui adhunc supersunt libros, latinos facere institui. Non deerunt enim qui actum me agere dicent, qui post tot ueteres trãslationes, quasdamq́ etiã recentes, atq; post totam illam nuper adeo inuulgatam, & iam tertio excusam, Ita enim magno uulgi medicorum adplausu excepta est: Calui Rhauennatis interpretationem tale quiddam audeam. Verũ res ipsa clamat quàm in hoc autore nihil præstitum sit, neq; ab his, quibus ueterem uersionem debemus, neq; ab ipso Caluo. Quanquã illis ignoscendum erat, quod qualia cũq; sui seculi ratio permittebat, nobis legenda dederũt, nominibus suis etiã celatis, nullũ gloriæ respectũ,

ſed publici cõmodi curam habentes. Hic uero, ut nihil grauius dicam, plenis opinionum uelis, uanaq́ꝫ ſciendi perſuaſione inflatus eò una cum Hippocrate impegit, ut neſcias alicubi, ſit ne Caluus Hippocratis ſeruator & interpres, an Hippocrate ſubmerſo, reliquias quaſdã eius ex naufragio ſeruatas protulerit, aut pro Hippocraticis aliena adprehenderit, ſicut fit quum fracta naue quiſqꝫ ſibi oblatum uehiculum in quo enatet, amplectitur. Cui enim aliȷ̇ rei, quàm naufragio, comparare debeo, tot optimorum utriuſqꝫ linguæ autorum internecionem, quam partim ad ingruentem barbarorũ hominum tempeſtatem, partim ad quorundam perverſe piorum tyrannidem referimus, neqꝫ in hunc uſqꝫ diem integre quietam. Quare mihi quidẽ uidetur nulla ars minus bene inſtructa eſſe quàm medicina, quã diu quidem non omnia in ea ipſa ad exactiſſima Hippocratis ſcripta, tanquam ad amuſſim exæquentur. Quod fieri non poteſt, niſi ille ipſe autor in ſua lingua qua temporum iniuria mutilus in pleriſque locis adparet, quàm integerrime curatus prodeat & legatur. Requirat autem res iſta planè Herculem alterum uindicem, qui à tot monſtris, quibus eſt in multis locis obſeſſus, ſacratiſſimũ autorẽ liberaret. Ego hoc anno quo Baſileæ uixi, nihil ferè aliud feci magis ſedulo, quàm ut ſi poſſim, aliquam opem adferrem, Inhortantibus ad hoc amicis quibuſdam planè doctis, Auxiliãtibus

etiam

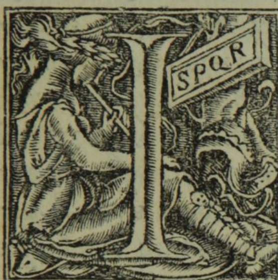
etiā aliquibus,maxime aūt Hieronymo Frobenio, qui in hoc paternas uirtutes egregie æmulatur, ut quosq; optimos utriusq; linguæ autores,tum sacros, tum pro phanos,quam emendatissime in lucē producat. Quid uero ex translationum omnium quæ extant cum Græ co exemplari collatione,atq; adhuc Græci cuiusdam scripti exemplaris,quod aliquot breues diligentissime exaratos Hippocratis libellos complectebatur,auxilio effecerim, dicetur ubi opus ipsum in publicum prodi/ bit, Celsitudini tuæ iamdudum à me dicatum. Iam ue ro eius operæ gustum quendam exhibeo,duos nimirū Hippocratis libellos,quantum fieri potuit emendatissi mos,eosdemq; simul à me uersos. Ex quibus æstima tionem quemq; linguæ utriusq; studiose doctum face re uolo,quantum præstat unum aliquem atq; alterum insignem artis libellū legi integrum, quàm ita multos temere,numeroq; sine omni compactos, titulo tenus tantum autores suos referentes: deinde etiam ab indo ctis ferè artis uenum propositos,nullo studiorum sed solius quæstus habito respectu. Quanquam uehemen ter optarim quosuis opt. Græciæ autores nobis uel ad huc Hippocrate magis corruptos,uel ex orco transmit ti,ut aliquando eorum,qui quondam soli sapientes ha biti sunt auxilio,optimæ quæq; artes suam integritatē, & respub. quietum aliquem tādem statum reciperent. Sed nolo ista longius apud C. T. tractare, quā deus

opt. Max. in potentiss. totius Germaniæ principatu constituit, ubi & literæ, & mores, & pietatis studium, inuidia etiam diu contra nitente, & tandem adprobante, planè triumphant. Cui quum huius uitæ initia debeam, cupiam ista C. T. non displicere, quæ publico ut spero commodo sumus adgressi. Id enim solum spectamus, quod si adsequor Celsitudinis T. amplius clementi benignitate accedente, Iam uehor, & uenti tendunt mihi uela secundi. Valeat C. T. Basileæ. Calend. Iulij.

AN. M. D. XXIX.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΠΕΡΙ ἈΕΡΩΝ ὙΔΑΤΩΝ ΤΟΠΩΝ.

ΗΤΡΙΚΗΝ, ὅς τις βούλεται ὀρθῶς ζητεῖν, τάδε χρὴ ποιέειν. πρῶτον μὲν ἐνθυμέεσθαι τὰς ὥρας τοῦ ἔτεος, ὅ,τι δύναται ἀπεργάζεσθαι ἑκάστη. οὐ γὰρ ἐοίκασιν οὐδὲν, ἀλλὰ πολὺ διαφέρουσιν αὗται τε ἑωυτῶν, καὶ ἐν τῇσι μεταβολῇσιν. ἔπειτα δὲ, τὰ πνεύματα, τὰ θερμά τε καὶ τὰ ψυχρά. μάλιστα μὲν, τὰ κοινὰ πᾶσιν ἀνθρώποισιν. ἔπειτα δὲ, καὶ ἐν ἑκάστῃ χώρῃ ἐπιχώρια ἐόντα. δεῖ δὲ καὶ τῶν ὑδάτων ἐνθυμέεσθαι τὰς δυνάμιας. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ στόματι διαφέρουσι, καὶ ἐν τῷ σταθμῷ, οὕτω καὶ ἡ δύναμις διαφέρει πολὺ ἑκάστου. ὥς τε ἐς πόλιν ἐπειδὰν ἀφίκηταί τις, ἧς ἄπειρός ἐστι, διαφροντίσαι χρὴ τὴν θέσιν αὐτέης, ὅκως κέεται, καὶ πρὸς τὰ πνεύματα, καὶ πρὸς τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου. οὐ γὰρ τωὐτὸ δύναται, ἥ τις πρὸς βορέην κέεται, καὶ ἥ τις πρὸς νότον. οὐδ' ἥτις πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. οὐδ' ἥτις πρὸς δύνοντα. ταῦτα δὲ ἐνθυμέεσθαι ὡς κάλλιστα. καὶ τῶν ὑδάτων πέρι, ὡς ἔχουσιν. καὶ πότερον ἑλώδεσι χρέονται καὶ μαλακοῖσιν, ἢ σκληροῖσί τε καὶ ἐκ μετεώρων, καὶ ἐκ πετρωδέων. εἴτε ἁλυκοῖσι, καὶ ἀτεράμνοισιν. καὶ τὴν γῆν πότερον ψιλή τε καὶ ἄνυδρος, ἢ δασεῖα καὶ ἔφυδρος, καὶ εἴτε ἐν κοίλῳ ἐστὶ καὶ πνιγηρὴ, εἴτε μετέωρος καὶ ψυχρή. καὶ τὴν δίαιταν τῶν ἀνθρώπων ὁκοίῃ ἥδονται. πότερον φιλοπόται καὶ ἀριστηταὶ καὶ ἀταλαίπωροι, ἢ φιλογυμνασταί τε καὶ φιλόπονοι, καὶ ἐδωδοὶ καὶ ἄποτοι. καὶ ἀπὸ τουτέων χρὴ ἐνθυμέεσθαι ἕκαστα. εἰ γὰρ ταῦτα εἰδείη τις καλῶς, μάλιστα μὲν, πάντα. εἰ δὲ μὴ, τά γε πλεῖστα, οὐκ ἂν αὐτὸν λανθάνοι ἐς πόλιν ἀφικνεόμενον, ἧς ἂν ἄπειρος ᾖ, οὔτε νοσήματα ἐπιχώρια, οὔτε τῶν κοινῶν ἡ φύσις ὁκοίη τίς ἐστιν. ὥς τε μὴ ἀπορέεσθαι ἐν τῇ θερα-

περὶ τῶν νούσων. μηδὲ διαμαρτάνειν, ἃ εἰκός ἐστι γίγνεσθαι, ἢν μή τις ταῦτα πρότερον εἰδὼς προφροντίσῃ. περὶ ἑκάστου δὲ χρόνου προσιόντος καὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ λέγοι ἄν, ὁκόσα τε νοσήματα μέλλει πάγκοινα τὴν πόλιν κατασχήσειν, ἢ θέρεος, ἢ χειμῶνος. ὁκόσα τὲ ἴδια ἑκάστῳ κίνδυνος γίγνεσθαι, ἐκ μεταβολῆς τῆς διαίτης. εἰδὼς γὰρ τῶν ὡρέων τὰς μεταβολὰς, καὶ τῶν ἄστρων ἐπιτολάς τε καὶ δύσιας, καθό τι ἕκαστον τουτέων γίγνεται, προειδείη ἂν τὸ ἔτος, ὁκοῖόν τι μέλλει γίγνεσθαι. οὕτως ἄν τις ἐρευνώμενος καὶ προγινώσκων τοὺς καιρούς, μάλιστ᾽ ἂν εἰδείη περὶ ἑκάστου, καὶ τὰ πλεῖστα τυγχάνει τῆς ὑγιείης, καὶ κατ᾽ ὀρθὸν φέροιτο οὐκ ἐλάχιστα ἐν τῇ τέχνῃ. εἰ δὲ δοκέοι τις ταῦτα μετεωρόλογα εἶναι, εἰ μεταστάιη τῆς γνώμης, μάθοι ἂν ὅτι οὐκ ἐλάχιστον μέρος συμβάλλεται ἀστρονομίη ἐς ἰητρικήν, ἀλλὰ πάνυ πλεῖστον, ἅμα γὰρ τῇσιν ὥρησιν, καὶ αἱ κοιλίαι μεταβάλλουσιν τοῖσιν ἀνθρώποισιν. ὅκως δὲ χρὴ ἕκαστα τῶν προειρημένων σκοπεῖν καὶ βασανίζειν, ἐγὼ φράσω σαφέως. ἥτις μὲν πόλις πρὸς τὰ πνεύματα κεῖται τὰ θερμά. ταῦτα δ᾽ ἐστὶ μεταξὺ τῆς τε χειμερινῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καὶ τῶν δυσμέων τῶν χειμερινῶν. καὶ αὐτέῃ ταῦτα τὰ πνεύματά ἐστι ξύννομα. τῶν δὲ ἀπὸ τῶν ἄρκτων πνευμάτων, σκέπη. ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἐστί, τά τε ὕδατα πολλὰ καὶ ὕφαλα, καὶ ἀνάγκη εἶναι μὴ μετέωρα. τοῦ μὲν θέρεος, θερμά. τοῦ δὲ χειμῶνος, ψυχρά. *καὶ λειεντερίαι καὶ ὕδρωπες τελευτῶσι τοῖσι νοσεύμασιν ἐπιγίγνονται. οὐ γὰρ ἀποξηραίνονται αἱ κοιλίαι ῥηϊδίως, ἢν δὲ τὸ θέρος ἔπομβρον γένηται, καὶ νότιον, καὶ τὸ μετόπωρον, χειμῶνα ἀνάγκη νοσερὸν εἶναι. καὶ τοῖς φλεγματίοισιν, καὶ τοῖς γεραιτέροισι τεσσαράκοντα ἐτέων, καύσους γίγνεσθαι εἰκός. τοῖσι δὲ χολώδεσιν, πλευρίτιδας, καὶ περιπλευμονίας. ἢν δὲ τὸ θέρος αὐχμηρὸν γένηται, καὶ νότιον, τὸ δὲ μετόπωρον, ἔπομβρον καὶ βόρειον, κεφαλαλγίας ἐς τὸν χειμῶνα, καὶ σφακέλους τοῦ ἐγκεφάλου εἰκὸς γίγνεσθαι, καὶ προσέτι βράγχους, καὶ κορύζας, καὶ βῆχας, ἐνίοισι δὲ καὶ φθίσιας. ἢν δὲ βόρειόν τε ᾖ καὶ ἄνυδρον, καὶ μήτε ὑπὸ κύνα, μήτε ἐπὶ τῷ ἀρκτούρῳ. τοῖσι μὲν φλεγματίοισι φύσει, ξυμφέροι, μάλιστα καὶ τοῖς ὑγροῖς τὰς φύσιας καὶ τῇσι

γυναιξίν

γυναιξίν. τοῖσι δὲ χολώδεσι, τοῦτο πολεμιώτατον γίνεται. λίην γὰρ
ἀναξηραίνονται, καὶ ὀφθαλμίαι αὐτέοισιν ἐπιγίγνονται ξηραί. καὶ
πυρετοὶ ὀξέες καὶ πολυχρόνιοι, ἐνίοισιν, καὶ μελαγχολίαι. τῆς γὰρ
χολῆς τὸ μὲν ὑγρότατον καὶ ὑδαρέστατον, ἀναλοῦται. τὸ δὲ παχύτα-
τον καὶ δριμύτατον, λείπεται. καὶ τοῦ αἵματος κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον.
ἀφ' ὧν ταῦτα νοσεύματα αὐτέοις γίγνεται. τοῖσι δὲ φλεγματίῃσι,
πάντα ταῦτα ἀρωγά ἐστιν. ἀποξηραίνονται γὰρ καὶ ἐς τὸν χειμῶ-
να ἀφικνέονται, ὑπ' ἄλλων τ' ἐς ἄλλα ἀναξηραινόμενοι. ἢν δὲ ὁ χει-
μὼν, βόρειος γένηται καὶ ξηρός. τὸ δὲ ἦρ, νότιον καὶ ἔπομβρον. κατὰ
τὸ θέρος ὀφθαλμίαι γίνονται ἰσχυραί. τοῖσι δὲ παισὶ καὶ γυναιξίν, πυ-
ρετοί. κατὰ ταῦτα τίς ὁ νοεύμενος καὶ σκοπούμενος, προειδείη ἂν
τὰ πλεῖστα τῶν μελλόντων ἔσεσθαι ἀπὸ τῶν μεταβολέων. φυ-
λάσσεσθαι δὲ χρὴ μάλιστα τὰς μεταβολὰς τῶν ὡρέων τὰς μεγί-
στας. καὶ μήτε φάρμακον διδόναι ἑκόντα, μήτε καίειν ὅ, τι ἐς κοι-
λίην, μήτε τέμνειν πρὶν παρέλθωσιν αἱ ἡμέραι δέκα ἢ καὶ πλείο-
νες. μέγισται δέ εἰσιν αἱ δέκα, καὶ ἐπικινδυνώταται ἡλίου τροπαὶ
ἀμφότεραι, καὶ μᾶλλον θεριναί, καὶ ἰσημερίναι νομιζόμεναι εἶναι
ἀμφότεραι. μᾶλλον δὲ αἱ μετοπωριναί. δεῖ δὲ καὶ τῶν ἄστρων τὰς ἐπι-
τολὰς φυλάσσεσθαι, καὶ μάλιστα τοῦ κυνός. ἔπειτα ἀρκτούρου, καὶ ἐπὶ πλη-
ϊάδων δύσει. τά τε γὰρ νοσεύματα μάλιστα ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρῃ-
σιν κρίνεται. καὶ τὰ μὲν, ἀποφθίνει. τὰ δὲ, λήγει. τὰ δὲ ἄλλα πάντα,
μεθίσταται ἐς ἕτερον εἶδος, καὶ ἑτέρην κατάστασιν. περὶ μὲν του-
τέων, οὕτως ἔχει. βούλομαι δὲ περὶ τῆς Ἀσίης καὶ τῆς Εὐρώπης δεῖξαι
ὁκόσον διαφέρουσιν ἀλλήλων ἐς τὰ πάντα. καὶ περὶ τῶν ἐθνῶν τῆς μορ-
φῆς, τί διαλλάττει, καὶ μηδὲν ἔοικεν ἀλλήλοισι. περὶ μὲν οὖν ἁπάντων
πολὺς ἂν εἴη λόγος. περὶ δὲ τῶν μεγίστων καὶ πλεῖστον διαφερόντων,
ἐρέω ὥς μοι δοκέει ἔχειν. τὴν Ἀσίην πλεῖστον διαφέρειν φημὶ τῆς Εὐ-
ρώπης, ἐς τὰς φύσιας τῶν ξυμπάντων τῶν τε ἐκ τῆς γῆς φυο-
μένων, καὶ τῶν ἀνθρώπων. πολὺ γὰρ καλλίονα καὶ μείζονα πάν-
τα γίγνεται ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἥ τε χώρη, τῆς χώρης ἡμεροτέρη. καὶ τὰ

ἔθνεα τῶν ἀνθρώπων ἠπιώτερα καὶ ἐνοργότερα. τὸ δὲ αἴτιον τουτέων, ἡ κρᾶσις τῶν ὡρέων. ὅτι τοῦ ἡλίου ἐν μέσῳ τῶν ἀνατολῶν κεῖται πρὸς τὴν ἠῶ, τοῦ τε ψυχροῦ πορρωτέρω. τὴν δὲ αὔξησιν καὶ ἡμερότητα παρέχει πλεῖστον ἁπάντων, ὁκόταν μηδὲν ᾖ ἐπικρατοῦν βιαίως. ἀλλὰ παντὸς ἰσομοιρίη δυναστεύῃ. ἔχει δὲ κατὰ τὴν Ἀσίην, οὐ πανταχῇ ὁμοίως. ἀλλ' ὅση μὲν τῆς χώρης ἐν μέσῳ κεῖται τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, αὕτη μὲν εὐκαρποτάτη ἐστὶν, καὶ εὐδενδροτάτη, καὶ εὐδιεστάτη, καὶ ὕδασι κάλλιστα κέχρηται, τοῖσί τε οὐρανίοισιν, καὶ τοῖσιν ἐκ τῆς γῆς. οὔτε γὰρ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, ἐκκέκαυται λίην. οὔτε ὑπὸ αὐχμῶν καὶ ἀνυδρίης, ἀναξηραίνεται. οὔτε ὑπὸ ψύχεος βεβιασμένη, νοτία τε καὶ διάβροχός ἐστιν, ὑπό τε ὄμβρων πολλῶν καὶ χιόνος. τά τε ὡραῖα αὐτόθι πολλὰ ἐοικὸς γίνεσθαι, ὁκόσα τε ἀπὸ σπερμάτων, καὶ ὁκόσα αὐτὴ ἡ γῆ ἀναδιδοῖ φυτά. ὧν τοῖσι καρποῖσι χρέονται ἄνθρωποι, ἡμεροῦντες ἐξ ἀγρίων καὶ ἐς ἐπιτήδειον μεταφυτεύοντες. τά τε ἐντρεφόμενα κτήνεα, εὐθηνεῖν εἰκὸς καὶ μάλιστα, τίκτειν τε πυκνότατα, καὶ ἐκτρέφειν κάλλιστα. τούς τε ἀνθρώπους εὐτραφέας εἶναι, καὶ τὰ εἴδεα καλλίστους. καὶ μεγέθει μεγίστους. καὶ ἥκιστα διαφόρους ἐς τά τε εἴδεα αὐτῶν καὶ τὰ μεγέθεα. εἰκός τε τὴν χώρην ταύτην τοῦ προσεγγύτατα εἶναι κατὰ τὴν φύσιν, καὶ τὴν μετριότητα τῶν ὡρέων. τὸ δὲ ἀνδρεῖον καὶ τὸ ἀταλαίπωρον. καὶ τὸ ἔμπονον. καὶ τὸ θυμοειδὲς, οὐκ ἂν δύναιτο ἐν τοιαύτῃ φύσει ἐγγίγνεσθαι μήτε ὁμοφύλου, μήτε ἀλλοφύλου, ἀλλὰ τὴν ἡδονὴν κρατέειν, διότι πολύμορφα γίνεται τὰ ἐν τοῖς θηρίοις. περὶ μὲν οὖν Αἰγυπτίων, καὶ Λιβύων, οὕτως ἔχειν μοι δοκεῖ. περὶ δὲ τῶν ἐν δεξιᾷ τοῦ ἡλίου τῶν ἀνατολῶν τῶν χειμερινῶν μέχρι Μαιώτιδος λίμνης, οὗτος γὰρ ὅρος τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίης, ὧδε ἔχει περὶ αὐτέων. τὰ δὲ ἔθνεα ταῦτα, ταύτῃ διάφορα αὐτὰ ἑωυτέων μᾶλλον ἐστὶ τῶν προδιηγημένων, διὰ τὰς μεταβολὰς τῶν ὡρέων καὶ τῆς χώρης τὴν φύσιν. ἔχει δὲ καὶ κατὰ τὴν γῆν ὁμοίως, ἅπερ καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους

ἀνθρώπους, ὅκου γὰρ αἱ ὧραι μεγίστας μεταβολὰς ποιέονται καὶ
πυκνοτάτας, ἐκεῖ καὶ ἡ χώρη ἀγριωτάτη καὶ ἀνωμαλωτάτη ἐστίν.
καὶ εὑρήσεις ὄρη τε πλεῖστα καὶ δασέα καὶ πεδία καὶ λειμῶ-
νας ὄντας. ὅκου δὲ αἱ ὧραι μὴ μεγάλαι ἀλλάσσουσιν, ἐκείνοις ἡ χώ-
ρη ὁμαλωτάτη ἐστίν. οὕτω δὲ ἔχει καὶ περὶ τῶν ἀνθρώπων, εἴ τις
βούλεται ἐνθυμέεσθαι. εἰσὶ γὰρ φύσιες. αἱ μὲν, ὄρεσιν ἐοικυῖαι, δεν-
δρώδεσί τε καὶ ἀφύδροισι. αἱ δὲ, λεπτοῖσι τε καὶ ἐνύδροις. αἱ δὲ, λει-
μακεστέροις τε καὶ ἑλώδεσι. αἱ δὲ, πεδίῳ τε καὶ ψιλῇ καὶ ξηρῇ. αἱ γὰρ
ὧραι αἱ μεταλλάσσουσαι τῆς μορφῆς τὴν φύσιν, εἰσὶ διάφοροι. ἢν
δὲ διάφοροι ἔωσι μέγα σφῶν αὐτέων, διαφοραὶ καὶ πλείονες γίνονται
τοῖς εἴδεσιν. καὶ ὁκόσα μὲν ὀλίγον διαφέρει τῶν ἐθνέων, παραλεί-
ψω. ὁκόσα δὲ μεγάλα ἢ φύσει ἢ νόμῳ, ἐρέω περὶ αὐτῶν ὡς ἔχει. καὶ
πρῶτον περὶ τῶν μακροκεφάλων. τουτέων γὰρ οὐκ ἔστιν ἄλλο ἔθνος ὁ-
μοίως τὰς κεφαλὰς ἔχον οὐδέν. τὴν μὲν γὰρ ἀρχὴν, ὁ νόμος αἰτιώτα-
τος ἐγένετο τοῦ μήκους τῆς κεφαλῆς, νῦν δὲ, καὶ ἡ φύσις ξυμβάλ-
λεται τῷ νόμῳ. τοὺς γὰρ μακροτάτην ἔχοντας τὴν κεφαλὴν γεν-
ναιοτάτους ἡγέονται. ἔχει δὲ περὶ νόμου ὧδε. τὸ παιδίον ὁκόταν
γένηται, τάχιστα τὴν κεφαλὴν αὐτέου ἔτι ἁπαλὴν ἐοῦσαν μαλακοῦ
ἐόντος, ἀναπλάσσουσι τῇσι χερσὶν, καὶ ἀναγκάζουσιν ἐς τὸ μῆκος αὔ-
ξεσθαι, δεσμά τε προσφέροντες, καὶ τεχνήματα ἐπιτήδεια ὑφ' ὧν τὸ
μὲν σφαιροειδὲς τῆς κεφαλῆς κακοῦται. τὸ δὲ μῆκος αὔξεται. αὐτὸς τὴν
ἀρχὴν ὁ νόμος κατειργάσατο, ὥς τε τοιαύτην τὴν φύσιν γενέσθαι.
τοῦ δὲ χρόνου προϊόντος, ἐν φύσει ἐγένετο, ὥς τε τὸν νόμον μηκέτι
ἀναγκάζειν. ὁ γὰρ γόνος πανταχόθεν ἔρχεται, ἀπό τε τῶν ὑγιηρῶν
ὑγιηρὸς τοῦ σώματος, ἀπό τε τῶν νοσερῶν, νοσερός. εἰ οὖν γίγνον-
ται ἔκ τε τῶν φαλακρῶν, φαλακροὶ, καὶ ἐκ γλαυκῶν, γλαυ-
κοὶ, καὶ ἐκ διεστραμμένων, στρεβλοὶ, ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος, καὶ περὶ τῆς
ἄλλης μορφῆς ὁ αὐτὸς λόγος, τί κωλύει καὶ ἐκ μακροκεφάλου μα-
κροκέφαλον γίγνεσθαι. νῦν δ' ὁμοίως οὐκ ἔτι γίγνονται ὡς πρότε-
ρον. ὁ γὰρ νόμος οὐκ ἔτι ἰσχύει, διὰ τὴν ἀμέλειαν τῶν ἀνθρώπων. περὶ μὲν
οὖν τουτέων, οὕτως μοι δοκεῖ. περὶ δὲ τῶν ἐν Φάσει, ἡ χώρη ἐκείνη ἑλώδης

ἐστὶ, καὶ θερμὴ, καὶ ὑδατώδης, καὶ δασεῖα. ὄμβροι τε αὐτόθι γίγνονται πᾶσαν ὥρην πολλοί τε καὶ ἰσχυροί. ἥ τε δίαιτα τοῖς ἀνθρώποις ἐν τοῖς ἕλεσιν ἐστίν. τά τε οἰκήματα, ξύλινα καὶ καλάμινα ἐν τοῖς ὕδασι μεμηχανημένα. ὀλίγῃ τε χρέονται βαδίσει, κατὰ τὴν πόλιν, καὶ τὸ ἐμπόριον, ἀλλὰ μονοξύλοις διαπλέουσιν ἄνω καὶ κάτω. διώρυγες γὰρ πολλαί εἰσιν. τὰ δὲ ὕδατα, θερμὰ καὶ στάσιμα πίνουσιν, ὑπό τε τοῦ ἡλίου σηπόμενα, καὶ ὑπὸ τῶν ὄμβρων ἐπαυξόμενα. αὐτός τε ὁ φάσιος στασιμώτατος πάντων τῶν ποταμῶν, καὶ ῥέων ἠπιώτατα. οἵ τε καρποὶ γινόμενοι αὐτόθι πάντες ἀναλθέες εἰσὶν κατατεθηλυσμένοι καὶ ἀτελέες ὑπὸ πολυπληθείης τοῦ ὕδατος. διὸ καὶ οὐ πεπαίνονται. ἠήρ τε πολὺς κατέχει τὴν χώρην ἀπὸ τῶν ὑδάτων. διὰ ταύτας δὴ τὰς προφάσιας, τὰ εἴδεα ἀπηλλαγμένα τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ἔχουσιν οἱ φασιηνοί. τά τε γὰρ μεγέθη μεγάλοι. τὰ πάχεα δ' ὑπερπαχέες. ἄρθρων τε κατάδηλον οὐδὲν οὐδὲ φλέψ. τήν τε χροιὴν ὠχρὴν ἔχουσιν, ὥσπερ ὑπὸ ἰκτέρου ἐχόμενοι. φθέγγονταί τε βαρύτατον ἀνθρώπων, τῷ ἠέρι χρεώμενοι οὐ λαμπρῷ, ἀλλὰ χνοώδει τε καὶ διερῷ. πρὸς ταλαιπωρεῖν τε τὸ σῶμα ἀργότεροι πεφύκασιν. αἵ τε ὧραι οὐ πολὺ μεταλλάσσουσιν, οὔτε πρὸς τὸ πνῖγος. οὔτε πρὸς τὸ ψύχος. τά τε πνεύματα τὰ πολλὰ νότια, πλὴν αὔρης μιῆς ἐπιχωρίης. αὕτη δὲ πνέει ἐνίοτε, βίαιος καὶ χαλεπὴ καὶ θερμή. καὶ κέγχρονα ὀνομάζουσιν τοῦτο τὸ πνεῦμα. ὁ δὲ βορέης οὐ σφόδρα ἀφικνεῖται. ὁκόταν δὲ πνέῃ ἀσθενὴς καὶ βληχρός. περὶ μὲν τῆς φύσιος, καὶ τῆς διαφορῆς, καὶ τῆς μορφῆς τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ τῇ Εὐρώπῃ, οὕτως ἔχει. περὶ δὲ τῆς ἀθυμίης τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς ἀνανδρείης, ὅτι ἀπολεμώτεροί εἰσι τῶν Εὐρωπαίων οἱ Ἀσιηνοὶ, καὶ ἡμερώτεροι τὰ ἤθεα, αἱ ὧραι αἴτιαι μάλιστα, οὐ μεγάλας μεταβολὰς ποιεύμεναι, οὔτε ἐπὶ τὸ θερμὸν οὔτε ἐπὶ τὸ ψυχρὸν, ἀλλὰ παραπλήσιαι. οὐ γὰρ γίγνονται ἐκπλήξιες τῆς γνώμης, οὔτε μετάστασις ἰσχυρὴ τοῦ σώματος. ἀφ' ὅπων εἰκὸς τὴν ὀργὴν ἀγριοῦσθαί τε, καὶ τοῦ γνώμονος καὶ θερμοῦ μετέχειν μᾶλλον, ἢ ἐν τῷ αὐτέῳ ἀεὶ ὄντα. αἱ γὰρ μεταβολαὶ εἰσὶ τῶν πάντων,

ἀεί

αἰεί τε ἐγείρουσι τὴν γνώμην τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὐκ ἐῶσι ἀτρεμί-
ζειν. διὰ ταύτας ἐμοὶ δοκέει τὰς προφάσιας, ἄναλκες εἶναι τὸ
γένος τὸ Ἀσιηνόν. καὶ προσέτι διὰ τοὺς νόμους. τῆς γὰρ Ἀσίης τὰ
πολλὰ βασιλεύεται. ὅκου δὲ μὴ αὐτοὶ ἑωυτέων εἰσὶ καρτεροὶ ἄν-
θρωποι, μὴ δὲ αὐτόνομοι, ἀλλὰ δεσπόζονται, οὐ περὶ τουτέου αὐτέοι-
σιν ὁ λόγος ἐστὶν, ὅπως τὰ πολέμια ἀσκήσωσιν, ἀλλ᾽ ὅκως μὴ δό-
ξωσι μάχιμοι εἶναι. οἱ γὰρ κίνδυνοι οὐχ ὅμοιοι εἰσίν. τοὺς μὲν γὰρ
στρατεύεσθαι εἰκὸς, καὶ ταλαιπωρέειν, καὶ ἀποθνήσκειν ἐξ ἀνάγκης
ὑπὲρ τῶν δεσποτῶν. ἄπο τε παιδίων καὶ γυναικὸς ἐόντας, καὶ
τῶν λοιπῶν φίλων. καὶ ὁκόσα μὲν ἂν χρηστὰ καὶ ἀνδρεῖα ὀργάσων-
ται, οἱ δεσπόται ἀπ᾽ αὐτέων αὔξονταί τε καὶ ἐκφύονται. τοὺς
δὲ κινδύνους καὶ θανάτους αὐτοὶ καρποῦνται, ἔτι δὲ πρὸς τού-
τοισιν τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, ἀνάγκη ἐρημοῦσθαι τὴν γῆν ὑπό
τε ἀπολεμίων καὶ ἀργίης. ὥς τε καὶ εἴτις φύσει πέφυκεν ἀν-
δρεῖος καὶ εὔψυχος, ἀποτρέπεσθαι τὴν γνώμην ἀπὸ τῶν νόμων.
μέγα δὲ τεκμήριον τούτων. ὁκόσοι γὰρ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες ἢ βάρ-
βαροι μὴ δεσπόζονται, ἀλλ᾽ αὐτόνομοί εἰσι καὶ ἑωυτέοισιν ταλαι-
πωρεῦσιν, οὗτοι μαχιμώτατοι εἰσὶ πάντων. τοὺς γὰρ κινδύνους ἑωυ-
τέων πέρι κινδυνεύουσιν. καὶ τῆς ἀνδρείης αὐτέοι τὰ ἆθλα φέρον-
ται. καὶ τῆς δειλίης τὴν ζημίην ὡσαύτως. εὑρήσεις δὲ καὶ τοὺς
Ἀσιηνοὺς διαφέροντας αὐτοὺς ἑωυτέων. τοὺς μὲν, βελτίονας. τοὺς
δὲ, φαυλοτέρους ἐόντας. τουτέων δὲ αἱ μεταβολαὶ αἴτιαι τῶν ὡ-
ρέων, ὥσπερ μοι εἴρηται ἐν τοῖς προτέροισι. καὶ περὶ μὲν τῶν ἐν
τῇ Ἀσίῃ, οὕτως ἔχει. ἐν δὲ τῇ Εὐρώπῃ, ἐστὶν ἔθνος σκυθικὸν, ὃ περὶ
τὴν λίμνην οἰκεῖ τὴν Μαιῶτιν, διαφέρον τῶν ἐθνέων τῶν ἄλλων.
Σαυρομᾶται καλεῦνται. τουτέων αἱ γυναῖκες ἱππάζονταί τε καὶ
τοξεύουσιν, καὶ ἀκοντίζουσιν ἀπὸ τῶν ἵππων, καὶ μάχονται τοῖς πολε-
μίοις, ἕως ἂν παρθένοι ἐῶσιν. οὐκ ἀποπαρθενεύονται δὲ μέχρις ἂν
τῶν πολεμίων τρεῖς ἀποκτείνωσι. καὶ οὐ πρότερον συνοικέουσιν, ἤπερ-
τα ἱρὰ θύουσαι τὰ ἐν νόμῳ. ἣ δ᾽ ἂν ἄνδρα ἑωυτῇ ἄρηται, παύη-

ται ἱππαζόμεναι, ἕως ἂν μὴ ἀνάγκη καταλάβῃ παγκοίνου στρατεί-
ης. τὸν δεξιὸν δὲ μαζὸν οὐκ ἔχουσιν. παιδίοις γὰρ ἐοῦσιν ἔτι νηπίοις, αἱ
μητέρες χάλκεον τετεχνημένον ἢ ἐπ' αὐτῷ τουτέῳ διάπυρον ποιέου-
σαι, πρὸς τὸν μαζὸν τιθέασιν τὸν δεξιὸν, καὶ ἐπικαίεται, ὥστε τὴν
αὔξησιν φθείρεσθαι, ἐς δὲ τὸν δεξιὸν ὦμον καὶ βραχίονα πᾶσαν τὴν
ἰσχὺν καὶ τὸ πλῆθος ἐκδιδόναι. περὶ δὲ τῶν λοιπῶν Σκυθέων τῆς
μορφῆς, ὅτι αὐτοὶ αὐτοῖσιν ἐοίκασι, καὶ οὐδαμῶς ἄλλοις ωὑτὸς λό-
γος καὶ περὶ τῶν Αἰγυπτίων, πλὴν ὅτι οἱ μὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ εἰσὶ
βεβιασμένοι. οἱ δ' ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ. οἱ δὲ Σκυθέων ἐρημίη καλευμένη,
πεδιάς ἐστι. καὶ λειμακώδης. καὶ ὑψηλή. καὶ ἔνυδρος μετρίως. ποτα-
μοὶ γάρ εἰσι μεγάλοι, οἳ ἐξοχετεύουσι τὸ ὕδωρ ἐκ τῶν πεδίων. ἐν-
ταῦθα καὶ οἱ Σκύθαι διαιτεῦνται, Νομάδες δὲ καλεῦνται, ὅτι οὐκ
ἔστιν οἰκήματα, ἀλλ' ἐν ἁμάξαις οἰκεῦσιν. αἱ δὲ ἁμάξαι εἰσὶν, αἱ μὲν
ἐλάχισται, τετράκυκλοι. αἱ δὲ, ἑξάκυκλοι. αὗται δὲ πηλοῖς περιπε-
φραγμέναι. εἰσὶ δὲ καὶ τετεχνασμέναι, ὥσπερ οἰκήματα τὰ μὲν,
ἁπλᾶ. τὰ δὲ, τριπλᾶ. ταῦτα δὲ καὶ στεγνὰ πρὸς ὕδωρ, καὶ πρὸς χιό-
να, καὶ πρὸς τὰ πνεύματα. τὰς δὲ ἁμάξας ἕλκουσι ζεύγεα. τὰς μὲν,
δύο. τὰς δὲ, τρία βοῶν κέρως ἄτερ. οὐ γὰρ ἔχουσι κέρατα ὑπὸ
ψύχεος. ἐν ταύταις μὲν οὖν ταῖς ἁμάξαις, γυναῖκες διαιτεῦν-
ται. αὐτοὶ δ' ἐφ' ἵππων ὀχεῦνται οἱ ἄνδρες. ἕπονται δὲ αὐτέοις
καὶ τὰ πρόβατα ἐόντα καὶ αἱ βόες καὶ οἱ ἵπποι. μένουσι δ' ἐν
τῷ αὐτέῳ τοσοῦτον χρόνον, ὅσον ἂν ἀπόχρη αὐτέοισιν τοῖς κτήνε-
σιν ὁ χόρτος. ὁκόταν δὲ μηκέτι, εἰς ἑτέρην χώρην ἔρχονται. αὐτοὶ
δ' ἐσθίουσι κρέα ἑφθά. καὶ πίνουσι γάλα ἵππων. καὶ ἱππάκην
τρώγουσιν, τοῦτο δ' ἐστὶ τυρὸς ἵππων. τὰ μὲν εἰς τὴν δίαιταν αὐ-
τέων οὕτως ἔχει καὶ τοὺς νόμους περί τε τῶν ὡρέων καὶ τῆς
μορφῆς, ὅτι πολὺ ἀπήλλακται τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων τὸ Σκυθι-
κὸν γένος, καὶ ἔοικεν αὐτὸ ἑωυτέῳ, ὥσπερ τὸ Αἰγύπτιον. καὶ ἥκιστα
πολύγονόν ἐστιν. καὶ ἡ χώρη ἐλάχιστα θηρία τρέφει κατὰ μέγεθος
καὶ πλῆθος. κεῖται γὰρ ὑπ' αὐταῖς ταῖς ἄρκτοις, καὶ τοῖς ὄρε-

σιν

σιν τοῖς Ῥιπαίοισιν, ὅθεν ὁ βορέης πνέει. ὅ τε ἥλιος τελευτῶν ἐγ-
γύτατα γίγνεται, ὁκόταν ἐπὶ τὰς θερινὰς ἔλθῃ περιόδους. καὶ
τότε ὀλίγον χρόνον θερμαίνει. καὶ οὐ σφόδρα τὰ διαπνεύματα
τὰ ἀπὸ τῶν θερμῶν πνέοντα ἀφικνεῖται, ἢν μὴ ὀλιγάκις καὶ
ἀσθενέα, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἄρκτων ἀεὶ πνέουσιν πνεύματα ψυχρὰ ἀπό
τε χιόνος, καὶ κρυστάλλων, καὶ ὑδάτων πολλῶν, οὐδέποτε δὲ τὰ
ὄρεα ἐκλείπει. ἀπὸ τουτέων δὲ δυσοίκητά ἐστιν. ἠήρ τε κατέχει που-
λὺς τῆς ἡμέρης τὰ πεδία. καὶ ἐν νότοισι διαιτεῦνται. ὥς τε τὸν
μὲν χειμῶνα, ἀεὶ εἶναι. τὸ δὲ θέρος, ὀλίγας ἡμέρας, καὶ ταύτας μὴ
λίην. μετέωρα γὰρ τὰ πεδία καὶ ψιλὰ καὶ οὐκ ἐστεφάνωνται ὄρε-
σιν. ἀλλ' ἀνάντη ὑπὸ τῶν ἄρκτων αὐτόθι. καὶ τὰ θηρία οὐ γί-
γνεται μεγάλα. ἀλλ' οἷά τέ ἐστιν ὑπὸ γῆν σκεπάζεσθαι. ὁ γὰρ χει-
μὼν κωλύει, καὶ τῆς γῆς ἡ ψιλότης. καί τοι οὐκ ἔστιν ἀλέα. οὐδὲ
σκέπη. αἱ γὰρ μεταβολαὶ τῶν ὡρέων οὐκ εἰσὶ μεγάλαι, οὐδὲ ἰσχυ-
ραὶ, ἀλλ' ὅμοιαι καὶ ὀλίγον μεταβάλλουσαι. διότι καὶ τὰ εἴδεα, ὅ-
μοια αὐτὰ ἑωυτέοις εἰσίν. σίτῳ τε χρέονται ἀεὶ ὁμοίως, ἐσθῆτι τε
τῇ αὐτέῃ καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος. τόν τε ἠέρα ὑδατεινὸν ἕλκοντες
καὶ παχὺν, τά τε ὕδατα πίνοντες ἀπὸ χιόνος καὶ παγετῶν. τοῦ
τε ταλαιπώρου ἀπεόντες. οὐ γὰρ οἷόν τε τὸ σῶμα ταλαιπωρέε-
σθαι, οὐδὲ τὴν ψυχὴν, ὅκου μεταβολαὶ μὴ γίγνονται ἰσχυραί.
διὰ ταύτας τὰς ἀνάγκας, τὰ εἴδεα αὐτῶν παχέα ἐστὶ καὶ σαρ-
κώδεα. καὶ ἄρθρα καὶ ὑγρὰ καὶ ἄτονα. αἵ τε κοιλίαι ὑγρόταται πα-
σέων κοιλιῶν αἱ κάτω. οὐ γὰρ οἷόν τε νηδὺν ἀναξηραίνεσθαι ἐν
τοιαύτῃ χώρῃ καὶ φύσει καὶ ὥρης καταστάσει, ἀλλὰ διὰ πιμελὴν
τε καὶ ψιλὴν τὴν σάρκα, τά τε εἴδεα ἔοικεν ἀλλήλοισιν, τά τε ἄρ-
σενα τοῖς ἄρσεσιν, καὶ τὰ θήλεα τοῖς θήλεσι. τῶν γὰρ ὡρέων
παραπλησίων ἐουσέων, φθοραὶ οὐκ ἐγγίγνονται οὐδὲ κακώσιες ἐν
τῇ τοῦ γόνου ξυμπήξει. ἢν μὴ τινος ἀνάγκης βιαίου τύχης ἢ νούσου. μέ-
γα δὲ τεκμήριον ἐς τὴν ὑγρότητα παρέξομαι. Σκυθέων γὰρ τοὺς πολλοὺς, ἅ-
παντας

πάντας ὅσοι Νομάδες, εὑρήσεις, κεκαυμένους τούς τε ὤμους καὶ τοὺς βραχίονας, καὶ τοὺς καρποὺς τῶν χειρῶν, καὶ τὰ στήθεα, ἰσχία καὶ τὴν ὀσφὺν δι' ἄλλ' οὐδὲν, ἢ διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς φύσιος καὶ τὴν μαλακίην. οὐ γὰρ δύνανται οὔτε τοῖς τόξοις ξυντείνειν, οὔτε τῷ ἀκοντίῳ ἐμπίπτειν τῷ ὤμῳ ὑπὸ ὑγρότητος καὶ ἀτονίης. ὁκόταν δὲ καυθῶσιν, ἀναξηραίνεται ἐκ τῶν ἄρθρων τὸ πολὺ τοῦ ὑγροῦ. καὶ ἐντονώτερα μᾶλλον γίνεται καὶ τροφιμώτερα καὶ ἠρθρωμένα τὰ σώματα μᾶλλον. ῥοϊκὰ δὲ γίνεται καὶ πλατέα, πρῶτον μὲν ὅτι οὐ σπαργανοῦνται, ὥσπερ ἐν Αἰγύπτῳ, οὐδὲ νομίζουσιν διὰ τὴν ἱππασίην ὅκως ἂν εὔεδροι ἔωσιν. ἔπειτα δὲ διὰ τὴν ἑδρίην, τά τε γὰρ ἄρσενα ἕως ἂν οὐχ οἷά τε ἐφ' ἵππου ὀχέεσθαι, τὸ πολὺ τοῦ χρόνου κάθηται ἐν τῇ ἁμάξῃ καὶ βραχὺ τῇ βαδίσει χρέονται, διὰ τὰς μεταναστάσιας καὶ περιελάσιας. τὰ δὲ θήλεα θαυμαστὸν οἷον ῥοϊκὰ εἶναι τὰ εἴδεα. πυρρὸν δὲ τὸ γένος ἐστὶ τὸ Σκυθικὸν διὰ τὸ ψῦχος, οὐκ ἐπιγινομένου ὀξέως τοῦ ἡλίου. ὑπὸ δὲ τοῦ ψύχεος, ἡ λευκότης ἐπικαίεται, καὶ γίγνεται πυρρή. πολύγονον δὲ οὐχ οἷόν τε εἶναι φύσιν τοιαύτην, οὔτε γὰρ τῷ ἀνδρὶ ἡ ἐπιθυμίη τῆς μίξιος γίνεται πολλή, διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς φύσιος, καὶ τῆς κοιλίης τὴν μαλθακότητα τε καὶ τὴν ψυχρότητα, ἀπὸ τῶν ἥκιστα εἰκὸς εἶναι ἄνδρα οἷόν τε λαγνεύειν. καὶ ἔτι ὑπὸ τῶν ἵππων ἀεὶ κοπτόμενοι, ἀσθενέες γίγνονται ἐς τὴν μίξιν. τοῖσι μὲν ἀνδράσιν αὗται αἱ προφάσιες γίγνονται. τῇσι δὲ γυναιξὶν, ἥ τε πιότης τῆς σαρκὸς καὶ ὑγρότης. οὐ γὰρ δύνανται ἔτι ξυναρπάζειν αἱ μῆτραι τὸν γόνον. οὔτε γὰρ ἐπιμήνιος κάθαρσις αὐτέῃσι γίγνεται ὡς χρεών ἐστιν, ἀλλ' ὀλίγον καὶ διὰ χρόνου. τό, τε στόμα τῶν μητρέων ὑπὸ πιμελῆς ξυγκλείεται, καὶ οὐχ ὑποδέχεται τὸν γόνον. αὗταί τε ἀταλαίπωροι καὶ παχεῖαι. καὶ αἱ κοιλίαι ψυχραὶ καὶ μαλακαί. καὶ ὑπὸ τουτέων τῶν ἀναγκαίων οὐ πολύγονόν ἐστι τὸ γένος τὸ Σκυθικόν. μέγα δὲ τεκμήριον αἱ οἰκέτιδες ποιέουσιν. οὐ γὰρ φθάνουσι παρὰ ἄνδρα ἀφικνεύμεναι, καὶ ἐν γαστρὶ ἴσχουσι διὰ τὴν

ταλαι-

ταλαιπωρίην καὶ ἰσχνότητα τῆς σαρκός. ἔτι τε πρὸς τουτέοισιν
εὐνουχίαι γίνονται οἱ πλεῖστοι ἐν Σκύθεσιν, καὶ γυναικεῖα ἐργά-
ζονται, καὶ ὡς αἱ γυναῖκες διαλέγονταί τε ὁμοίως. καλεῦνται
τε οἱ τοιοῦτοι ἀνανδριεῖς. οἱ μὲν ἐπιχώριοι τὴν αἰτίην προστιθέασι
θεῷ, καὶ σέβονται τουτέους τοὺς ἀνθρώπους, καὶ προσκυνέουσι, δε-
δοικότες περί τε ωὐτέων ἕκαστοι. ἐμοὶ δὲ καὶ αὐτέῳ δοκεῖ, ταῦτα
τὰ πάθεα θεῖα εἶναι καὶ τἆλλα πάντα. καὶ οὐδὲν ἕτερον ἑτέρου θειό-
τερον, οὐδὲ ἀνθρωπινώτερον, ἀλλὰ πάντα θεῖα. ἕκαστον δὲ ἔχει φύ-
σιν τῶν τοιουτέων, καὶ οὐδὲν ἄνευ φύσιος γίγνεται. καὶ τοῦτο τὸ πά-
θος ὥς μοι δοκέει γίγνεσθαι, φράσω. ὑπὸ τῆς ἱππασίης αὐτέους κέδ-
ματα λαμβάνει, ἅτε ἀεὶ κρεμαμένων ἀπὸ τῶν ἵππων τοῖς ποσίν.
ἔπειτα ἀποχωλοῦνται καὶ ἕλκουσι τὰ ἰσχία οἱ ἂν σφόδρα νοσήσω-
σιν. ἰῶνται δὲ σφᾶς αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδε. ὁκόταν ἄρχηται ἡ νοῦσος,
ὄπισθεν τοῦ ὠτὸς ἑκατέραν φλέβα τάμνουσιν. ὅταν δὲ ἀπορρυῇ τὸ
αἷμα, ὕπνος ὑπολαμβάνει ὑπὸ ἀσθενείας, καὶ καθεύδουσιν. ἔπειτα
ἀναγείρονται. οἱ μέν τινες, ὑγιέες ἐόντες. οἱ δ' οὔ. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκέει
ἐν ταύτῃ τῇ ἰήσει διαφθείρεσθαι. εἰσὶ γὰρ παρὰ τὰ ὦτα φλέβες,
ἃς ἐάν τις ἐπιτάμῃ ἄγονοι γίνονται οἱ ἐπιτμηθέντες ταύτας. τοί-
νυν μοι δοκέουσι τὰς φλέβας ἐπιτάμνειν. οἱ δὲ μετὰ ταῦτα, ἐπεὶ
δ' ἂν ἀφίκωνται παρὰ γυναῖκας, καὶ μὴ οἷοί τε ἔωσι χρῆσθαι σφῆ-
σιν αὐταῖς. τὸ πρῶτον οὐκ ἐνθυμεῦνται, ἀλλ' ἡσυχίην ἔχουσιν. ὁ-
κόταν δὲ δὶς καὶ τρὶς καὶ πλεονάκις αὐτέοισι πειρωμένοισιν, μη-
δὲν ἀλλοιότερον ἀποβαίνῃ, νομίσαντές τι ἡμαρτηκέναι τῷ θεῷ
ὃν ἐπαιτιῶνται, ἐνδύονται στολὴν γυναικείην καταγνόντες ἑωυτέ-
ων ἀνανδρείην. γυναικίζουσί τε καὶ ἐργάζονται μετὰ τῶν γυναι-
κῶν, ἃ καὶ ἐκεῖναι. τοῦτο δὲ πάσχουσιν, Σκυθέων οἱ πλούσιοι, οὐχ οἱ
κάκιστοι, ἀλλ' οἱ εὐγενέστατοι καὶ ἰσχὺν πλείστην κεκτημένοι, διὰ
τὴν ἱππασίην. οἱ δὲ πένητες, ἧσσον. οὐ γὰρ ἱππάζονται. καί τοι
ἐχρῆν, ἐπεὶ θειότερον τοῦτο τὸ νόσευμα τῶν λοιπῶν ἐστιν, οὐ τοῖς
γενναιοτάτοις τῶν Σκυθέων καὶ τοῖς πλουσιωτάτοις προσπί-

περὶ μούνοις, ἀλλὰ τοῖς ἅπασιν ὁμοίως. καὶ μᾶλλον τοῖσιν ὀλίγα κεκτημένοισιν, οὐ τιμωμένοισιν ἤδη, εἰ χαίρουσιν οἱ θεοὶ καὶ θαυμαζόμενοι ὑπ' ἀνθρώπων, καὶ ἀντὶ τούτων, χάριτας ἀποδιδοῦσιν. εἰκὸς γὰρ τοὺς μὲν πλουσίους, θύειν πολλὰ τοῖς θεοῖς, καὶ ἀνατιθέναι ἀναθήματα ὄντων χρημάτων, καὶ τιμᾶν. τοὺς δὲ πένητας ἧσσον, διὰ τὸ μὴ ἔχειν. ἔπειτα καὶ ἐπιμεμφομένους, ὅτι οὐ διδόασιν χρήματα αὐτέοισιν. ὥς τε τῶν τοιούτων ἁμαρτιῶν τὰς ζημίας, τοὺς ὀλίγα κεκτημένους φέρειν μᾶλλον, ἢ τοὺς πλουσίους. ἀλλὰ γὰρ ὥσπερ καὶ πρότερον ἔλεξα. θεῖα μὲν καὶ ταῦτα ἐστὶν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις. γίγνεται δὲ κατὰ φύσιν ἕκαστα. καὶ ἡ τοιαύτη νοῦσος ἀπὸ τοιαύτης προφάσιος τοῖς Σκύθαις γίνεται, οἵην εἴρηκα. ἔχει δὲ καὶ κατὰ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους ὁμοίως. ὅκου γὰρ ἱππάζονται μάλιστα καὶ πυκνότατα, ἐκεῖ πλεῖστοι ὑπὸ κεδμάτων καὶ ἰσχιάδων καὶ ποδαγριῶν ἁλίσκονται, καὶ λαγνεύειν κάκιστοι εἰσί. ταῦτα δὲ τοῖσιδε Σκύθῃσι πρόσεστι, καὶ εὐνουχοειδέστατοι εἰσὶν ἀνθρώπων διὰ τὰς προφάσιας, καὶ ὅτι ἀναξυρίδας ἔχουσιν ἀεὶ, καὶ εἰσὶν ἐπὶ τῶν ἵππων τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου. ὥς τε μήτε χειρὶ ἅπτεσθαι τοῦ αἰδοίου, ὑπό τε τοῦ ψύχεος, καὶ τοῦ κόπου ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἱμέρου καὶ τῆς μίξιος, καὶ μηδὲν παρακινεῖν πρότερον, ἢ ἀνανδρωθῆναι. περὶ μὲν οὖν τῶν Σκυθέων οὕτως ἔχει τοῦ γένεος. τὸ δὲ λοιπὸν γένος τὸ ἐν τῇ Εὐρώπῃ διάφορον αὐτὸ ἑωυτῷ ἐστι, καὶ κατὰ τὸ μέγεθος, καὶ κατὰ τὰς μορφὰς διὰ τὰς μεταλλαγὰς τῶν ὡρέων, ὅτι μεγάλαι γίνονται καὶ πυκναὶ, καὶ θάλπη τε ἰσχυρὰ, καὶ χειμῶνες καρτεροὶ, καὶ ὄμβροι πολλοὶ, καὶ αὖθις, αὐχμοὶ πολυχρόνιοι, καὶ πνεύματα, ἐξ ὧν μεταβολαὶ πολλαὶ καὶ παντοδαπαί. ἀπὸ τούτων εἰκὸς αἰσθάνεσθαι καὶ τὴν γένεσιν ἐν τῇ συμπήξει τοῦ γόνου ἄλλην καὶ μὴ τῷ αὐτῷ αὐτὴν γίγνεσθαι, ἔν τε τῷ θέρει, καὶ τῷ χειμῶνι. μηδὲ ἐν ἐπομβρίῃ καὶ αὐχμῷ, διότι τὰ εἴδεα διηλλάχθαι νομίζω τῶν Εὐρωπαίων μᾶλλον, ἢ τῶν Ἀσιηνῶν. καὶ τὰ μεγέθη διαφορώτατα αὐτὰ ἑωυτοῖσι εἶναι κατὰ πόλιν ἑκάστην. αἱ γὰρ φθοραὶ πλέονες ἐγγίγνονται τοῦ γόνου ἐν τῇ ξυμπήξει ἐν ταῖς μεταλ-

λαγαῖς

λαγαῖς τῶν ὡρέων πυκναῖς ἐούσαις, ἢ ἐν τῇσι παραπλησίῃσι καὶ ὁμοίοισιν. περί τε τῶν ἠθέων ὁ αὐτὸς λόγος. τότε ἄγριον, καὶ τὸ ἄμικτον, καὶ τὸ θυμοειδὲς ἐν τῇ τοιαύτῃ φύσει ἐγγίγνεται. αἱ γὰρ ἐκπλήξιες πυκναὶ γιγνόμεναι τῆς γνώμης τὴν ἀγριότητα ἐντιθέασιν. τὸ δὲ ἥμερόν τε καὶ ἤπιον, ἀμαυροῦσιν. καὶ ὅτι εὐψυχοτέρους νομίζω τοὺς τὴν Εὐρώπην οἰκοῦντας εἶναι, ἢ τοὺς τὴν Ἀσίην. ἐν μὲν γὰρ τῷ αἰεὶ παραπλησίως αἱ ῥαθυμίαι ἔνεισιν. ἐν δὲ τῷ μεταβαλλομένῳ, αἱ ταλαιπωρίαι τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ. καὶ ἀπὸ μὲν ἡσυχίης καὶ ῥαθυμίης, ἡ δειλίη αὔξεται. ἀπὸ δὲ τῆς ταλαιπωρίης καὶ τῶν πόνων, αἱ ἀνδρεῖαι. διὰ τοῦτο εἰσὶ μαχιμώτεροι οἱ τὴν Εὐρώπην οἰκοῦντες. καὶ διὰ τοὺς νόμους, ὅτι οὐ βασιλεύονται, ὥσπερ οἱ Ἀσιηνοί. ὅκου γὰρ βασιλεύονται, ἐκεῖ ἀνάγκη δειλοτάτους εἶναι. εἴρηται δέ μοι καὶ πρότερον. αἱ γὰρ ψυχαὶ δεδούλωνται, καὶ οὐ βούλονται παρακινδυνεύειν ἑκόντες εἰκῇ ὑπὲρ ἀλλοτρίης δυνάμιος. οὗτοι δὲ αὐτόνομοι. ὑπὲρ αὐτῶν γὰρ τοὺς κινδύνους αἱρεῦνται, καὶ οὐκ ἄλλων. προθυμεῦνται ἑκόντες, καὶ ἐς τὸ δεινὸν ἔρχονται. τὰ γὰρ ἀριστεῖα τῆς νίκης αὐτοὶ φέρονται. οὕτως οἱ νόμοι οὐχ ἥκιστα τὴν εὐψυχίην ἐργάζονται. τὸ μὲν οὖν ὅλον καὶ τὸ ἅπαν, οὕτως ἔχει. περί τε τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίης. ἔνεισι δὲ καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ φῦλα διάφορα ἕτερα ἑτέροις, καὶ τὰ μεγέθεα, καὶ τὰς μορφὰς, καὶ τὰς ἀνδρείας. τὰ δὲ διαλλάσσοντα ταῦτά ἐστιν, ἃ καὶ ἐπὶ τῶν πρότερον εἴρηται. ἔτι δὲ σαφέστερον φράζω. ὁκόσοι μὲν χώρην ὀρεινήν τε οἰκοῦσι τρηχείην καὶ ὑψηλὴν καὶ ἔνυδρον, καὶ αἱ μεταβολαὶ αὐτέοισι γίνονται τῶν ὡρέων μέγα διάφοροι, ἐνταῦθα εἰκὸς εἴδεα μεγάλα εἶναι, καὶ πρὸς τὸ ταλαίπωρον, καὶ τὸ ἀνδρεῖον εὖ πεφυκότα. καὶ τό τε ἄγριον καὶ τὸ θηριῶδες αἱ τοιαῦται φύσιες οὐχ ἥκιστα ἔχουσιν. ὁκόσοι δὲ κοῖλα χωρία, καὶ λειμακώδεα, καὶ πνιγηρὰ, καὶ τῶν θερμῶν πνευμάτων πλέον μέρος μετέχουσι ἢ τῶν ψυχρῶν, ὕδασί τε χρῶν

ται θερμοῖς, οὗτοι δὲ μεγάλοι μὲν οὐκ ἂν εἴησαν, οὐδὲ κανονίαι. ἐς εὖρος δὲ πεφυκότες καὶ σαρκώδεες καὶ μελανότριχες. καὶ αὐτοὶ μέλανες μᾶλλον ἢ λευκότεροι. φλεγματίαι δὲ ἧσσον ἢ χολώδεες. τό τε ἀνδρεῖον καὶ ταλαίπωρον ἐν τῇ ψυχῇ, φύσει μὲν οὐκ ἂν ὁμοίως ἐνείη, νόμος δὲ πρὸς γενόμενος, ἀπεργάσοιτ' ἄν. καὶ εἰ μὲν ποταμοὶ ἐνείσαν ἐν τῇ χώρῃ, οἵτινες ἐκ τῆς χώρης ἐξοχετεύουσι τό τε στάσιμον καὶ τὸ ὄμβριον, οὗτοι ἂν ὑγιηροί τε εἴησαν καὶ λαμπροί. εἰ μέντοι ποταμοὶ μὲν μὴ εἴησαν, τὰ δὲ ὕδατα κρηναῖά τε καὶ στάσιμα πίνοιεν καὶ ἑλώδεα, ἀνάγκη τὰ τοιαῦτα τῆς γαστρὸς ἀτηρέα εἶναι καὶ σπληνός. ὁκόσοι δὲ ὑψηλήν τε οἰκέουσι χώρην, καὶ λείην, καὶ ἀνεμώδεα, καὶ ἔνυδρον, εἴη ἂν εἴδεα μεγάλα, καὶ ἑωυτοῖς παραπλήσια, καὶ ἀνορθότερα. καὶ ἠπιώτεραι αἱ γνῶμαι. ὁκόσοι λεπτά τε καὶ ἄνυδρα καὶ ψιλὰ, ταῖς δὲ μεταβολαῖς τῶν ὡρέων οὐ κέχρηνται ἐν ταύτῃ τῇ χώρῃ τὰ εἴδεα εἰκός τε σκληρά τε εἶναι καὶ ἔντονα. καὶ ξανθότερα, ἢ μελάντερα. καὶ τὰ ἤθη καὶ τὰς ὀργὰς αὐθάδεάς τε καὶ ἰδιογνώμονας. ὅκου γὰρ μεταβολαὶ εἰσὶ πυκνόταται τῶν ὡρέων, καὶ πλεῖστον διάφοροι αὐταὶ ἑωυτέοισιν, ἐκεῖ καὶ τὰ ἤθεα καὶ τὰς φύσιας εὑρήσεις, πλεῖστον διαφερούσας. μέγισται μὲν οὖν εἰσιν αὗται τῆς φύσιος διαλλαγαί. ἔπειτα δὲ καὶ ἡ χώρη ἐν ᾗ ἄν τις τρέφεται καὶ τὰ ὕδατα. εὑρήσεις γὰρ ἐπὶ τὸ πλῆθος τῆς χώρης τῇ φύσει ἀκολουθοῦντα καὶ εἴδεα τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς τρόπους. ὅκου μὲν γὰρ ἡ γῆ πιειρὰ καὶ μαλθακὴ καὶ ἔνυδρος καὶ τὰ ὕδατα κάρτα μετέωρα, ὥς τε θερμὰ εἶναι τοῦ θέρεος, καὶ χειμῶνος ψυχρὰ, καὶ τῶν ὡρέων καλῶς κεῖται, ἐνταῦθα καὶ οἱ ἄνθρωποι σαρκώδεες εἰσὶ καὶ ἄναρθροι καὶ ὑγροὶ καὶ ἀταλαίπωροι. καὶ τὴν ψυχὴν κακοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. τό τε ῥάθυμον καὶ τὸ ὑπνηρόν ἐστιν ἐν αὐτέοισιν. ἔς τε τὰς τέχνας παχέες, οὐ λεπτοὶ, οὐδ' ὀξέες. ὅκου δ' ἐστὶν ἡ χώρη ψιλή τε καὶ ἀνώχυρος καὶ τρηχεῖα, καὶ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος πιεζομένη, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου κεκαυμένη. ἐνταῦθα δὲ σκληρούς τε καὶ ἰσχνοὺς καὶ διηρθρωμένους, καὶ ἐντόνους καὶ δασέας. τό τε ἐργατικὸν ὀξὺ ἐνεὸν ἐν τῇ φύσει τῇ τοιαύτῃ, καὶ τὸ ἄγρυπνον.

τά τε

τάτε ἤθη καὶ τὰς ὀργὰς, αὐθαδίας, καὶ ἰδιογνώμονας. τοῦ τε ἀγρίου μᾶλλον μετέχοντας, ἢ τοῦ ἡμέρου. ἔς τε τὰς τέχνας, ὀξυτέρους τε καὶ συνετωτέρους. καὶ τὰ πολέμια ἀμείνους εὑρήσεις, καὶ τἄλλα τὰ ἐν τῇ γῇ φυόμενα πάντα, ἀκόλουθα ὄντα τῇ γῇ. αἱ μὲν ἐναντιώταται φύσιές τε καὶ ἰδέαι, ἔχουσιν οὕτως. ἀπὸ δὲ τουτέων τεκμαιρόμενος τὰ λοιπὰ ἐνθυμέεσθαι, καὶ οὐχ ἁμαρτήσῃ.

ἹΠΠΟΚΡΑ΄ΤΟΥΣ ΠΕΡῚ ΦΥΣΩ͂Ν.

ΕἸΣῚ τινὲς τῶν τεχνέων, αἳ τοῖσι μὲν κεκτημένοισιν, εἰσὶν ἐπίπονοι. τοῖσι δὲ χρεομένοισιν, ὀνησοί. καὶ τοῖσι μὲν ἰδιώτῃσι, ξυνὸν ἀγαθόν. τοῖσι δὲ μεταχειριζομένοισιν σφᾶς, λυπηραί. τῶν δὲ δὴ τοιούτων ἐστὶ τεχνέων, καὶ ἣν οἱ Ἕλληνες καλέουσιν ἰητρικήν. ὁ μὲν γὰρ ἰητρὸς, ὁρέει τὰ δεινὰ, θιγγάνει τε ἀηδέων, καὶ ἐπ᾽ ἀλλοτρίῃσιν ξυμφορῇσιν, ἰδίας καρποῦται λύπας. οἱ δὲ νοσέοντες, ἀπαλλάσσονται τῶν μεγίστων κακῶν διὰ τὴν τέχνην. νούσων. πόνων. λύπης. θανάτου. πᾶσι γὰρ τουτέοισιν, ἄντικρυς ἰητρικὴ εὑρίσκεται ἀκεστορίς. ταύτης δὲ τῆς τέχνης. τὰ μὲν φλαῦρα, χαλεπὸν γνῶναι. τὰ δὲ σπουδαῖα, ῥηΐδιον. καὶ τὰ μὲν φλαῦρα, τοῖσι ἰητροῖσι, καὶ οὐ τοῖσιν ἰδιώτῃσιν. οὐ γὰρ σώματος, ἀλλὰ γνώμης ἔργα ἐστίν. ὅσα μὲν χειρουργῆσαι δεῖ, χρὴ συνεθισθῆναι. τὸ γὰρ ἔθος τῇσι χερσὶ, κάλλιστον διδασκαλεῖον. περὶ δὲ τῶν ἀφανεστάτων καὶ χαλεπωτάτων νουσημάτων, δόξῃ μᾶλλον ἢ τέχνῃ κρίνεται. διαφέρει δὲ ἐν αὐτέοισι πλεῖστον, ἡ πείρη τῆς ἀπειρίης. ἓν δή τι τῶν τοιούτων ἐστὶ, τόδε. τί ποτε τὸ αἴτιόν ἐστι τῶν νούσων, καὶ τίς ἀρχὴ καὶ πηγὴ γίνεται τῶν ἐν τῷ σώματι κακῶν. εἰ γάρ τις εἰδείη τὴν αἰτίην τοῦ σώματος, οἷός τ᾽ ἂν εἴη προσφέρειν τὰ ξυμφέροντα τῷ σώματι. ἐκ τῶν ἐναντίων ἐπιστάμενος τὰ νουσήματα. αὕ-

τῇ γὰρ ἰητρικῇ, μάλιστα κατὰ φύσιν ἐστίν. αὐτίκα γὰρ λιμὸς, νοῦσος ἐστίν. ὅ,τι γὰρ ἂν λυπέῃ τὸν ἄνθρωπον, τοῦτο καλέεται νοῦσος. τί οὖν λιμοῦ φάρμακον; ὅ,τι παύει λιμόν. τοῦτο δ' ἐστὶ βρῶσις. τούτῳ ἄρα ἐκεῖνο ἰητέον. αὖθις αὖ δίψαν ἔπαυσε πόσις. πάλιν αὖ πλησμονὴν ἰῆται, κένωσις. κένωσιν δὲ, πλησμονή. πόνον δὲ ἀπονίη. ἀπονίην δὲ, πόνος. ἑνὶ δὲ συντόμῳ λόγῳ, τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἐστὶν ἰήματα. ἰητρικὴ γάρ ἐστι, πρόσθεσις καὶ ἀφαίρεσις. ἀφαίρεσις μὲν, τῶν ὑπερβαλλόντων, πρόσθεσις δὲ, τῶν ἐλλιπόντων. ὁ δὲ κάλλιστα τοῦτο ποιέων, ἄριστος ἰητρός, ὁ δὲ τουτέου πλεῖστον ἀπηλλαγμένος, πλεῖστον ἀπήλλακται καὶ τῆς τέχνης. τὰ μὲν οὖν ἐν παρέργῳ τοῦ λόγου τοῦ μέλλοντος εἴρηται. τῶν δὲ νούσων ἁπασέων, ὁ μὲν τρόπος ὁ αὐτὸς, ὁ δὲ τόπος διαφέρει. δοκεῖ μὲν οὖν τὰ νουσήματα οὐδὲν ἀλλήλοισιν ἐοικέναι, διὰ τὴν ἀλλοιότητα τῶν τόπων. ἔστι δὲ μία τῶν νούσων ἁπασῶν καὶ ἰδέη, καὶ αἰτίη ἡ αὐτή. τίς δέ ἐστιν αὕτη, διὰ τοῦ μέλλοντος λόγου, φράσαι πειρήσομαι. τὰ γὰρ σώματα τῶν τε ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζώων, ἀπὸ τρισσέων τροφῶν τρέφονται. ἔστι δὲ τῇσι τροφῇσι ταύτῃσι, ταῦτα τὰ ὀνόματα, σῖτα. ποτά. πνεύματα. πνεύματα δὲ τὰ μὲν ἐν τοῖσι σώμασι, φῦσαι καλέονται. τὰ δὲ ἔξω τῶν σωμάτων, ἀήρ. οὗτος δὲ μέγιστος ἐν ἅπασι τῶν συμπάντων δυνάστης. ἄξιον δὲ αὐτοῦ θεήσασθαι τὴν δύναμιν. ἄνεμος γάρ ἐστιν ἠέρος ῥεῦμα, καὶ χεῦμα. ὅταν οὖν πολὺς ἀὴρ, ἰσχυρὸν τὸ ῥεῦμα ποιήσῃ, τά τε δένδρεα ἀνασπαστὰ πρόρριζα γίνεται διὰ τὴν βίην τοῦ πνεύματος. τό τε πέλαγος κυμαίνεται. ὁλκάδες τε ἄπειροι τῷ μεγέθει, ἐς ὕψος διαῤῥιπτονται. τοιαύτην μὲν οὖν ἐν τουτέοισιν ἔχει δύναμιν. ἀλλὰ μὴν ἐστί γε τῇ μὲν ὄψει, ἀφανής. τῷ δὲ λογισμῷ, φανερός. τί γὰρ ἄνευ τουτέου γένοιτο ἄν; ἢ τίνος οὗτος ἄπεστιν; ἢ τίνι οὐ ξυμπάρεστιν; ἅπαν γὰρ τὸ μεταξὺ γῆς τε καὶ οὐρανοῦ, πνεύματος συμπλέον ἐστί. τοῦτο καὶ χειμῶνος καὶ θέρεος αἴτιον. ἐν μὲν τῷ χειμῶνι, πυκνὸν καὶ ψυχρὸν γινόμενον. ἐν δὲ τῷ θέρει, πρηῢ καὶ γαληνόν. ἀλλὰ μὴν ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄστρων ὁδὸς, διὰ τοῦ πνεύματός ἐστι. τῷ γὰρ πυρὶ, τὸ πνεῦμα τροφή.

τοῦ δὲ

τοῦ δὲ πνεύματος τὸ πῦρ στερηθὲν, οὐκ ἂν δύναιτο ζώειν. ὥς τε καὶ τὸν
τοῦ ἡλίου δρόμον ἀέναον ἐόντα ὁ ἀὴρ ἀέναος, καὶ λεπτὸς ἐὼν, τὸ εἶναι
παρέχεται. ἀλλὰ μὴν καὶ περὶ τοῦ πελάγους ὅτι μέθεξιν ἔχει πνεύμα-
τος, παντί που δῆλον. οὐ γὰρ ἄν ποτε τὰ πλωτὰ ζῶα ζώειν ἠδύ-
νατο, μὴ μετέχοντα πνεύματος. μετέχοιεν δὲ πῶς ἂν ἄλλως, ἀλλ' ἢ
διὰ τοῦ ὕδατος, κἀκ τοῦ ὕδατος ἕλκοντα τὸν ἀέρα. καὶ τὴν μὴν, ἐπὶ τοῦ-
τέου βάθριον, οὗτός γε τῆς γῆς ὄχημα, κενεόν τε οὐδέν ἐστι τούτου.
διότι μὲν τοῖσιν ἄλλοισιν ὁ ἀὴρ ἔρρωται, εἴρηται. τοῖσι δ' αὖ θνη-
τοῖσιν, οὗτος αἴτιος, τοῦ τε βίου καὶ τῶν νοσέων τοῖσι νοσέουσι. τοσαύτη δὲ
τυγχάνει πᾶσι χρείη τοῖσι σώμασι τοῦ πνεύματος ἐοῦσα. ὥς τε τῶν μὲν
ἄλλων ἁπάντων ἀποσχόμενος ὁ ἄνθρωπος, καὶ σιτίων, καὶ ποτῶν, δύ-
ναιτ' ἂν ἡμέρας δύο καὶ τρεῖς καὶ πλέονας διάγειν. ἢν δέ τις ἐπιλάβοι
τὰς τοῦ πνεύματος εἰς τὸ σῶμα διεξόδους, ἐν βραχεῖ μέρει ἡμέρης ἀπόλ-
λοιτο ἄν, ὡς μεγίστης χρείης ἐούσης τῷ σώματι τοῦ πνεύματος. ἔτι τοί-
νυν τὰ μὲν ἄλλα πάντα διαλείπουσιν ἄνθρωποι πρήσσοντες, ὁ γὰρ
βίος μεταβολέων πλέως ἐστί. τοῦτο δὲ μοῦνον ἀεὶ διατελέουσιν ἅπαντα
τὰ θνητὰ ζῶα πρήσσοντα. ποτὲ μὲν, ἐμπνέοντα. ποτὲ δὲ, ἐκπνέοντα.
ὅτι μὲν οὖν μεγάλη κοινωνίη ἅπασι τοῖσι ζώοισι τοῦ ἠέρος ἐστὶν, εἴρη-
ται. Μετὰ τοῦτο τοίνυν, εὐθέως ῥητέον, ὅτι οὐκ ἄλλοθέν ποθεν εἰκὸς
ἐστὶ γίνεσθαι τὰς ἀρρωστίας μάλιστα, ἢ ἐντεῦθεν. ὅταν τοῦτο ἢ πλέον,
ἢ ἔλασσον, ἢ καὶ ἀθροώτερον, καὶ μεμιησμένον νοσεροῖσι μιάσμασιν,
ἐς τὸ σῶμα ἐσέλθῃ. ἐπὶ μὲν οὖν ὅλου τοῦ πρήγματος, ἀρκεῖ μοι ταῦτα.
μετὰ δὲ ταῦτα, πρὸς αὐτὰ τὰ ἔργα τῷ λόγῳ πορευθεὶς, ἐπιδείξω τὰ νο-
σήματα τούτου ἀπόγονά τε καὶ ἔκγονα πάντα ἐόντα. πρῶτον δὲ ἀπὸ τοῦ κοι-
νοτάτου νοσήματος ἄρξομαι πυρετοῦ. τοῦτο γὰρ τὸ νόσημα πᾶσι ἐφεδρεύει
τοῖσιν ἄλλοισι νοσήμασι. μάλιστα δὲ, φλεγμονῇ. δηλοῖ δὲ τὰ γινόμενα προ-
σκόμματα. ἅμα γὰρ τῇ φλεγμονῇ εὐθὺς βουβὼν, καὶ πυρετὸς ἕπεται. ἐστὶ δὲ
δισσὰ ἔθνεα πυρετῶν ὡς ταύτῃ διελθεῖν. ὁ μὲν κοινὸς ἅπασι, καλεόμενος
λοιμός. ὁ δὲ διὰ πονηρὴν δίαιταν ἰδίην, τοῖσι πονηρῶς διαιτεομένοισι
γινόμενος. ἀμφοτέρων δὲ τουτέων, αἴτιος ὁ ἀήρ. Ὁ μὲν οὖν κοινὸς πυρετὸς

διὰ

διὰ τοῦτο τοιοῦτός ἐστιν, ὅτι τὸ πνεῦμα τωὐτὸ πάντες ἕλκουσιν. ὁμοίω
δὲ ὁμοίως τοῦ πνεύματος τῷ σώματι μιχθέντος, ὅμοιοι καὶ οἱ πυρετοὶ γί
νονται. ἀλλ' ἴσως φήσει τις. διατί οὖν οὐχ ἅπασι τοῖσι ζώοισι, ἀλλ'
ἔθνει τινὶ αὐτέων ἐμπίπτουσιν αἱ τοιαῦται νοῦσοι; διότι φαίην
ἂν διαφέρει σῶμα σώματος. καὶ φύσις φύσιος. καὶ τροφὴ τροφῆς. οὐ
γὰρ πᾶσι τοῖσιν ἔθνεσι τῶν ζώων ταυτὰ οὔτ' ἀνάρμοστα, οὔτ' εὐάρ-
μοστά ἐστιν, ἀλλ' ἕτερα ἑτέροισι ξύμφορα. ὁκόταν μὲν οὖν ὁ ἀὴρ τοιού-
τοισι πλήθῃ μιάσμασι, ἃ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει πολέμια ἐστὶν, ἄνθρω-
ποι τότε νοσέουσιν. ὅταν δὲ ἑτέρῳ τινὶ ἔθνει ζώων ὁ ἀὴρ ἀνάρμοστος
ᾖ, τὸ νούσημα κεῖνα νοσέουσιν. αἱ μὲν οὖν δημόσιαι οὖσαι τῶν νούσων,
εἴρηνται. καὶ ὅτι, καὶ ὅκως, καὶ οἷσι, καὶ ἀφ' οὗ γίνονται. τὸν δὲ διὰ
πονηρὴν δίαιταν γινόμενον πυρετὸν, διέξειμι σοι. πονηρὴ δέ ἐστιν
ἡ τοιήδε δίαιτα. τοῦτο μὲν οὖν ὅταν τις πλέονας τροφὰς ἢ ὑγρὰς, ἢ
ξηρὰς διδῶσι τῷ σώματι ἢ τὸ σῶμα δύναται φέρειν. καὶ πόνον μη-
δένα τῷ πλήθει τῶν τροφῶν ἀντιτίθησι. τοῦτο δὲ ὅταν ποικίλας καὶ
ἀνομοίους ἀλλήλησιν ἐπέμπῃ τροφάς. τὰ γὰρ ἀνόμοια στασιάζει. καὶ
τὰ μὲν, θᾶσσον. τὰ δὲ, σχολαίτερον πέσσεται. μετὰ δὲ πολλῶν
σιτίων ἀνάγκη, καὶ πολλὸν πνεῦμα εἰσιέναι. μετὰ πάντων γὰρ τῶν
ἐσθιομένων καὶ πινομένων, εἴσεισι πνεῦμα ἐς τὸ σῶμα, ἢ πλέον, ἢ ἔλασ
σον. φανερὸν δὲ τοῦτο, τῷδε ἐστίν. ἐρυγμοὶ γὰρ γίνονται μετὰ τὰ σι
τία καὶ ποτὰ τοῖσι πλείστοισιν. ἀνατρέχει γὰρ ὁ κατακλεισθεὶς ἀὴρ,
ὁκόταν ἀναρρήξῃ τὰς πομφόλυγας, ἐν ᾗσι κρύπτεται. ὅτε οὖν τὸ
σῶμα σιτίων πλήθει, καὶ πνεύματος πλησμονὴ ἐπὶ πλεῖον γίνεται,
τῶν σιτίων χρονιζομένων, χρονίζεται δὲ τὰ σιτία, διὰ πλῆθος οὐ
δυνάμενα διελθεῖν. ἐμφραχθείσης δὲ τῆς κάτω κοιλίης, ἐς ὅλον
τὸ σῶμα διέδραμον αἱ φῦσαι. προσπεσοῦσαι δὲ τὰ ἐναιμότατα τοῦ
σώματος, ἔψυξαν. τουτέων δὲ τῶν τόπων ψυχθέντων, ὅκου αἱ πηγαὶ
καὶ αἱ ῥίζαι τοῦ αἵματος εἰσὶ, διὰ παντὸς τοῦ σώματος ἡ φρίκη διῆλ-
θεν. ἅπαντος δὲ τοῦ αἵματος ψυχθέντος, ἅπαν τὸ σῶμα φρίσσει. διὰ
τοῦτο μὲν οὖν πρῶτον, αἱ φρῖκαι γίνονται πρὸ τῶν πυρετῶν. ὅκως

δ' ἂν

δ᾽ ἂν ὁρμήσωσιν αἱ φῦσαι πλήθει καὶ ψυχρότητι, τοιοῦτον γίνεται καὶ τὸ ῥίγος. ἀπὸ μὲν πλειόνων καὶ ψυχροτέρων, ἰσχυρότερον. ἀπὸ δὲ ἐλασσόνων, καὶ ἧσσόν τι ψυχρῶν, ἧσσον ἰσχυρόν. ἐν δὲ τῇσι φρίκῃσι καὶ οἱ τρόμοι τοῦ σώματος, κατὰ τόνδε γίνονται τὸν τρόπον. τὸ αἷμα φοβεύμενον τὴν παροῦσαν φρίκην συντρέχει καὶ διέξεισιν κατὰ παντὸς τοῦ σώματος ἐς τὰ θερμότατα. αὗται μὲν οὖν αἱ ἄλλαι. καθαλλομένου δὲ τοῦ αἵματος ἐκ τῶν ἀκρωτηρίων τοῦ σώματος, τὰ σπλάγχνα τρομέουσι, καὶ αἱ σάρκες. τὰ μὲν γὰρ τοῦ σώματος, γίνεται πολύαιμα. τὰ δὲ ἄναιμα· τὰ μὲν οὖν ἄναιμα, διὰ τὴν ψύξιν οὐκ ἀτρεμέουσιν, ἀλλὰ πάλλονται. τὸ γὰρ θερμὸν ἐξ αὐτέων ἐκλέλοιπε. τὰ δὲ πολύαιμα, διὰ τὸ πλῆθος τοῦ αἵματος, τρέμουσι καὶ φλεγμονὰς ἐμποιέει. οὐ γὰρ δύναται πολλὸν γινόμενον ἀτρεμίζειν. χασμῶνται δὲ πρὸ τῶν πυρετῶν, ὅτε πολὺς ὁ ἀὴρ ἀθροισθεὶς, ἀθρόον τε ἄνωθεν διεξιὼν, ἐξεμόχλευσε καὶ διέστησε τὸ στόμα. ταύτῃ γὰρ εὐδιέξοδός ἐστιν. ὡς γὰρ ἀπὸ τῶν λεβήτων ἀτμὸς ἀνέρχεται πολὺς ἑψομένου τοῦ ὕδατος, οὕτω καὶ σώματος θερμαινομένου, δίεισι διὰ τοῦ στόματος ὁ ἀὴρ, ξυνεστραμμένος, καὶ βίῃ φερόμενος. καὶ τά τε ἄρθρα διαλύονται πρὸ τῶν πυρετῶν. χλιαινόμενα γὰρ τὰ νεῦρα διΐστανται. ὁκόταν δὲ συναλισθῇ ἀθροισθὲν τὸ πλεῖστον τοῦ αἵματος, διαθερμαίνεται πάλιν ὁ ἀὴρ ὁ ψύξας τὸ αἷμα, κρατηθεὶς ὑπὸ τῆς θερμότητος. διάπυρος δὲ καὶ μύδρος γενόμενος ἐν ὅλῳ τῷ σώματι τὴν θερμασίην ἐνειργάσατο. συνεργὸν δὲ αὐτῷ τὸ αἷμα ἐστί. τήκεται γὰρ πυρούμενον, καὶ γίνεται πνεῦμα ἐξ αὐτοῦ. τοῦ δὲ πνεύματος προσπίπτοντος πρὸς τοὺς πόρους τοῦ σώματος, οἱ ἱδρῶτες γίνονται. τὸ δὲ πνεῦμα συνιστάμενον, ἐς ὕδωρ ἔρχεται. καὶ διὰ τῶν πόρων διεξελθὸν, ἔξω περαιοῦται, τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅν περ ἀπὸ τῶν ἑψομένων ὑδάτων ὁ ἀτμὸς ἐπανιὼν, ἢν ἔχῃ στερέωμα πρὸς ὅ, τι χρὴ προσπίπτειν, παχύνεται, καὶ πυκνοῦται, καὶ σταγόνες ἀποπίπτουσι τῶν σωμάτων, οἷσιν ἂν ὁ ἀτμὸς προσπίπτῃ. πόνοι δὲ τῆς κεφαλῆς ἅμα τῷ πυρετῷ γίνονται, διὰ τόδε. στενοχωρίη τῇσι διεξόδοισιν ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ αἵματος γίνεται. πεπλήρονται γὰρ ἠέρος. πλησθεῖσα δὲ

καὶ προσθεῖσαι τὸν πόνον ἐμποιέουσιν ἐν τῇ κεφαλῇ. βίᾳ γὰρ τὸ αἷμα βιαζόμενον διὰ στενῆς ὁδοῦ θερμὸν ἐὸν, οὐ δύναται περαιοῦσθαι ταχέως, πολλὰ γὰρ ἐμπόδιον ἐστὶν αὐτῷ κωλύματα, καὶ ἐμφράγματα. διὸ δὴ καὶ οἱ σφυγμοὶ γίνονται ἀμφὶ τοὺς κροτάφους. οἱ μὲν οὖν πυρετοὶ διὰ τοῦτο, ὡς ἔφην, γίνονται, καὶ τὰ μετὰ τῶν πυρετῶν ἀλγήματα καὶ νοσήματα. τῶν δὲ ἄλλων ἀῤῥωστημάτων ὁκόσοι μὲν ἂν εἰλεοὶ ἔωσιν, ἢ εἰλήμματα, ἢ στρόφοι, ἢ ἕτερα ἀποστηρίγματα, φύσας εἶναι αἰτίας ἅπασιν ἡγέομαι φανερὸν εἶναι. πάντων γὰρ τῶν τοιουτέων αἰτίη τοῦ πνεύματος ἡ διόδευσις. τοῦτο γὰρ ὁκόταν προσπέσῃ πρὸς τόπους ἁπαλοὺς καὶ ἀηθέας καὶ ἀθίκτους, ὥσπερ τόξευμα ἐγκείμενον διαδῦνον, διὰ τῆς σαρκὸς προσπίπτει. ποτὲ μὲν, πρὸς τὰ ὑποχόνδρια. ποτὲ δὲ, πρὸς τὰς λαπάρας. ποτὲ δὲ, ἐς ἀμφότερα. διὸ δὴ καὶ θερμαίνοντες ἔξωθεν πυριήμασι, πειρῶνται μαλθάσσειν τὸν πόνον. ἀραιουμένου γὰρ ὑπὸ τῆς θερμασίης τοῦ χρωτὸς τοῦ πυριήματος, διέρχεται τὸ πνεῦμα διὰ τοῦ σώματος, ὥστε παῦλάν τινα γενέσθαι τῶν πόνων. ἴσως δ᾽ ἄντις εἴποι, πῶς οὖν τὰ ῥεύματα γίνεται διὰ φύσας; ἢ τίνα τρόπον τῶν αἱμοῤῥαγιῶν τῶν περὶ τὰ στέρνα τοῦτο αἴτιόν ἐστιν; οἶμαι δὲ καὶ ταῦτα δηλώσειν, διὰ ταῦτα γινόμενα. ὅτε περὶ τὴν κεφαλὴν αἱ φλέβες γεμισθῶσιν ἠέρος, πρῶτον μὲν ἡ κεφαλὴ βαρύνεται τῶν φυσέων ἐγκειμένων. ἔπειτα ἐνειλεῖται τὸ πνεῦμα κατὰ τὸ αἷμα διὰ τὴν στενότητα τῶν ὁδῶν. τὸ δὲ λεπτότατον τοῦ αἵματος, διὰ τῶν φλεβῶν ἐκθλίβεται. τοῦτο δὴ τὸ ὑγρὸν ὅταν ἀθροισθῇ, ῥεῖ δι᾽ ἄλλων πόρων. ὅκου δ᾽ ἂν ἀθρόον ἀφίκηται τοῦ σώματος, ἐνταῦθα ξυνίσταται ἡ νοῦσος. ἐπὴν μὲν οὖν ἐπὶ τὴν ὄψιν ἔλθῃ, ταύτης ὁ πόνος. ἢν δὲ ἐς τὰς ἀκοὰς, ἐνταῦθ᾽ ἡ νόσος. ἢν δὲ ἐς τὰς ῥῖνας, κόρυζα γίνεται. ἢν δὲ ἐς τὰ στέρνα, βράγχος καλέεται. τὸ γὰρ φλέγμα δριμέσι χυμοῖσι μεμιγμένον, ὅποι ἂν προσπέσῃ ἐς ἀηθέας τόπους ἑλκοῖ. τῇ δὲ φάρυγγι ἁπαλῇ ἐούσῃ καὶ τὸ ῥεῦμα προσπίπτον, τραχύτητα ἐργάζεται. τὸ γὰρ πνεῦμα τὸ διαπνεόμενον διὰ τῆς φάρυγγος, ἐς τὰ στέρνα βαδίζει. καὶ πάλιν ἐξέρχεται διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης. ὅταν δὲ ξυμβάλλῃ τῷ πνεύματι τὸ ῥεῦμα κά

τωθεν

τωθον τῷ κατιόντι, βὴξ ἐπιγίνεται καὶ ἀναῤῥιπτεῖται ἄνω τὸ φλέγμα. τουτέων δὲ τοιουτέων ὄντων, ἡ φάρυγξ ἑλκοῦται. καὶ τρηχύνεται. καὶ θερμαίνεται καὶ ἕλκει τὸ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑγρὸν θερμὴ ἐοῦσα. ἡ δὲ κεφαλὴ πάλιν παρὰ τοῦ ἄλλου σώματος λαμβάνουσα, ταύτῃ δίδωσιν. ὁκόταν γοῦν ἐθισθῇ τὸ ῥεῦμα οὕτως ῥέειν καὶ χαλαστρα θέωσιν οἱ πόροι, διαδίδωσι δὴ καὶ ἐς τὰ στέρνα. δριμὺ δὲ ὂν τὸ φλέγμα προσπίπτον τε τῇ σαρκὶ, ἑλκοῖ καὶ ἀναῤῥηγνύει τὰς φλέβας. ὁκόταν δὲ ἐκχυθῇ τὸ αἷμα εἰς ἀλλότριον τόπον, χρονιζόμενον καὶ σηπόμενον, γίνεται πύον. καὶ οὔτε ἄνωθεν δύναται ἀνελθεῖν, οὔτε κάτω ὑπελθεῖν. ἄνω γὰρ οὐκ εὔπορος ἡ πορείη προσάντης τις οὖσα ὑγρῷ πρήγματι καὶ ἑτέρῳ παντὶ βάρος ἔχοντι. κάτω δὲ κωλύει φραγμὸς ὁ τῶν φρενῶν. διότι δή ποτε τὸ ῥεῦμα τὸ ἄνδυ πνεύματος ἀναῤῥηγνύμενον, ἀναῤῥήγνυται. τὸ μὲν, αὐτόματον. τὸ δὲ, διὰ πόνους. αὐτόματον μὲν οὖν, ὅταν αὐτόματος ὁ ἀὴρ εἰσελθὼν εἰς τὰς φλέβας, στενοχωρίην ποιήσῃ τοῖσι τοῦ αἵματος διεξόδοισι. τότε γὰρ πιεζόμενον τὸ αἷμα πολὺ γενόμενον, ἀναῤῥηγνύει τοὺς πόρους, ᾗ ἂν ὡς τὰ μάλιστα βαρυνθῇ. ὁκόταν δὲ πλῆθος αἱμοῤῥαγήσαν καὶ τούτοισιν οἱ πόνοι πνεύματος ἐνέπλησαν τὰς φλέβας, ἀνάγκη γὰρ τὸν πονέοντα τόπον κατέχειν τὸ πνεῦμα, τὰ ἄλλα τοῖσιν εἰρημένοισιν ὅμοια γίνεται. τὰ δὲ ῥήγματα πάντα γίνεται διὰ τάδε. ὁκόταν ὑπὸ βίης διαστῶσιν αἱ σάρκες ἀπ' ἀλλήλων, ἐς δὲ τὴν διάστασιν ὑποδράμῃ πνεῦμα, τοῦτο τὸν πόνον παρέχει. ἢν δὲ διὰ τῶν σαρκῶν αἱ φῦσαι διεξιοῦσαι τοὺς πόρους τοῦ σώματος ἀραιοὺς ποιήσωσιν. ἕπεται δὲ τῇσι φύσαισιν ὑγρασίη, ἧς τὴν ὁδὸν ὁ ἀὴρ ἀπηργάσατο. διαβρόχου δὲ γενομένου τοῦ σώματος, ὑπεκτήκονται μὲν αἱ σάρκες. οἰδήματα δὲ, ἐς τὰς κνήμας καταβαίνει. καλεῖται τὸ τοιοῦτον νόσημα, ὕδρωψ. μέγιστον δὲ σημεῖον, ὅτι φῦσαι τοῦ νοσήματός εἰσιν αἴτιαι, τόδε ἐστίν. ἤδη τινὲς ὀλεθρίως ἔχοντες ἐκλύθησαν, καὶ ἐκενώθησαν τοῦ ὕδατος. παραυτίκα μὲν τὸ ἐξιὸν ἐκ τῆς κοιλίης ὕδωρ, πολὺ φαίνεται. χρονιζόμενον δὲ, ἔλασσον γίνεται. διατί οὖν γίνεται καὶ τοῦτο δῆλον. ὅτι παραυτίκα μὲν τὸ ὕδωρ, ἠέρος πλῆρές ἐστιν. ὁ δὲ ἀὴρ, ὄγκον παρέχεται μέγαν. ἀπιόντος δὲ τοῦ πνεύματος, ὑπολείπεται τὸ ὕδωρ αὐτό. διὸ δὴ, φαίνεται μὲν, μικρὸν ἐόν. ἔστι δὲ, ἴσον. ἄλλο δὲ

αὐτῶν τόδε σημεῖον. κενωθείσης γὰρ παντελῶς τῆς κοιλίης, οὐ τρεῖς ἡμέραι διέλθωσι, καὶ πάλιν πλήρης γίνεται. τί οὖν ἄρα ἐστὶ τὸ πληρῶσαν, ἀλλ᾽ ἢ τὸ πνεῦμα; τί γὰρ ἂν οὕτως ἄλλο, ταχέως ἐξεπλήρωσεν; οὐ γὰρ δήπου ποτὸν ἴσως τοσοῦτον, ἐσῆλθεν ἐς τὸ σῶμα. καὶ μὴν οὐδὲ σάρκες ὑπάρχουσιν αἰτίαι ἀποτηξάμεναι. λείπεται γὰρ ὀστέα, καὶ νεῦρα, καὶ ἶνες, ἀφ᾽ ὧν οὐδενὸς οὐδεμίη δύναιτ᾽ ἂν αὔξησις ὕδατος γεγενῆσθαι. τὸ μὲν οὖν αἴτιον τοῦ ὕδρωπος ἤδη εἴρηται.

Αἱ δὲ ἀποπληξίαι, γίνονται καὶ αὗται διὰ τὰς φύσας. ὅταν γὰρ αἱ φῦσαι ψυχραὶ οὖσαι καὶ πολλαὶ διαδύωσι, καὶ ἐμφυσήσωσιν ἐς τὰς σάρκας, ἀναίσθητα γὰρ ταῦτα γίνεται τοῦ σώματος. ἢν μὲν πολλαὶ φῦσαι ἐν ὅλῳ τῷ σώματι διατρέχωσιν, ὅλος ὁ ἄνθρωπος ἀπόπληκτος γίνεται. ἢν δὲ ἐν μέρει τινὶ, τοῦτο τὸ μέρος. καὶ ἢν μὲν οὖν ἀπέλθωσιν αὗται, παύεται ἡ νοῦσος. ἢν δὲ παραμένωσι, παραμένει. ὅτι δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, χασμῶνται συνεχῶς. δοκεῖ δέ μοι καὶ τὴν ἱερὴν καλεομένην νόσον τοῦτο εἶναι τὸ παρεχόμενον. οἷσι δὲ λόγοισιν ἐμαυτὸν ἔπεισα, τούτοισι αὐτέοισι καὶ τοὺς ἀκούοντας πείσειν πειράσομαι. ἡγέομαι δὲ ἔμπροσθεν μηδὲν εἶναι μᾶλλον τῶν ἐν τῷ σώματι ξυμβαλλομένων ἐς φρόνησιν ἂν, ἢ τὸ αἷμα. τοῦτο δ᾽ ὅταν ἐν τῷ καθεστηκότι σχήματι μένῃ, μένει καὶ ἡ φρόνησις. ἐξαλλάσσοντος δὲ τοῦ αἵματος, μεταπίπτει καὶ τὸ φρόνημα. ὅτι δὲ ταῦθ᾽ ὧδ᾽ ἔχει, πολλὰ τὰ μαρτυρέοντα. πρῶτον μὲν ὅπερ ἅπασι ζώοισι κοινόν ἐστιν, ὁ ὕπνος, οὗτος μαρτυρεῖ τοῖσιν εἰρημένοισιν. ὅταν γὰρ ἐπέλθῃ τῷ σώματι ὁ ὕπνος, τότε τὸ αἷμα ψύχεται. φύσει γὰρ πέφυκεν ὁ ὕπνος ψύχειν. ψυχθέντος δὲ τοῦ αἵματος, νωθρότεραι γίνονται αἱ διέξοδοι. δῆλον δέ, ῥέπει γὰρ τὰ σώματα, καὶ βαρύνεται. πάντα γὰρ τὰ βαρέα, πέφυκεν ἐς βυθὸν φέρεσθαι. καὶ τὰ ὄμματα καίεται, καὶ ἡ φρόνησις ἀλλοιοῦται. δόξαι δέ τινες ἕτεραι ἐνδιατρίβουσιν, ἃ δὴ ἐνύπνια καλέονται. πάλιν ἐν τῇσι μέθῃσι, πλέονος ἐξαίφνης γενομένου τοῦ αἵματος, μεταπίπτουσιν αἱ ψυχαὶ, καὶ τὰ ἐν τῇσι ψυχῇσι φρονήματα, καὶ γίνονται,

τῶν

τῶν μὲν ὄντων κακῶν ἐπιλήσμονες. τῶν δὲ μελλόντων εὐέλπιδες ἀγαθῶν. ἔχοιμι δ᾽ ἂν πολλὰ τοιαῦτα εἰπεῖν, ἐν οἷς αἱ τοῦ αἵματος ἐξαλλαγαὶ, τὴν φρόνησιν ἐξαλλάσσουσιν. ἢν μὲν οὖν παντελῶς ἅπαν ἀναταραχθῇ τὸ αἷμα, παντελῶς ἡ φρόνησις ἐξαπόλλυται. τὰ γὰρ παθήματα καὶ τὰ ἀναγνωρίσματα, ἐθίσματα ἐστίν. ὅταν δὲ τοῦ εἰωθότος ἔθεος μεταστέωμεν, ἀναιρεῖται ἡμῖν ἡ φρόνησις. φημὶ δὲ τὴν ἱερὴν νοῦσον, ὧδε γίνεσθαι. ὅταν πολὺ πνεῦμα κατὰ πᾶν τὸ σῶμα πάντῃ τῷ αἵματι μιχθῇ, πολλὰ ἐμφράγματα γίνονται, πολλαχῇ ἀνὰ τὰς φλέβας. ἐπειδὰν οὖν ἐς τὰς παχείας καὶ πολυαίμους τῶν φλεβῶν πολὺς ἀὴρ βρίσῃ, βρίσας δὲ μένῃ, κωλύεται τὸ αἷμα διεξιέναι. τῇ μὲν οὖν, ἐνέστηκε. τῇ δὲ, νωθρῶς διεξέρχεται. τῇ δὲ, θᾶσσον. ἀνομοίης δὲ τῆς πορείης τοῦ αἵματος διὰ τοῦ σώματος γενομένης, παντοῖαι ἀνομοιότητες. πᾶν γὰρ τὸ σῶμα, πανταχόθεν ἕλκεται, καὶ τετάρακται τὰ μέρη τοῦ σώματος ὑπηρετοῦντος τῷ θορύβῳ καὶ ταράχῳ τοῦ αἵματος. ὑπὸ δὲ τῆς διαστροφῆς τοῦ αἵματος, αἱ διαστροφαὶ τοῦ σώματος παντοίως γίνονται. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν, ἀναίσθητοι πάντων εἰσί. κωφοί τε τῶν λεγομένων. καὶ τυφλοὶ τῶν γινομένων. ἀνάλγητοί τε πρὸς τοὺς πόνους, οὕτω γὰρ ὁ ἀὴρ ταραχθεὶς, ἀνετάραξε καὶ τὸ αἷμα καὶ ἐμίηνε. καὶ ἀφροὶ διὰ τοῦ στόματος ἀνατρέχουσι εἰκότως. διὰ γὰρ τῶν σφαγιτίδων φλεβῶν διαδύων ὁ ἀὴρ, ἔρχεται μὲν ὁ αὐτός. ἀνάγει δὲ μετ᾽ αὐτοῦ, τὸ λεπτότατον τοῦ αἵματος. τὸ δὲ ὑγρὸν τὸ περιμισγόμενον, λευκοῦται. διὰ λεπτῶν γὰρ ὑμένων καθαρὸς ἐὼν ὁ ἀὴρ διαφαίνεται. διὸ δὴ λευκοὶ φαίνονται πάντες οἱ ἀφροί. πότε μὲν οὖν παύονται τῆς νόσου καὶ τοῦ παρεόντος χειμῶνος, οἱ ὑπὸ τοῦ νοσήματος ἁλισκόμενοι, ἐγὼ φράσω. ὁκόταν γυμνασθὲν ὑπὸ τῶν πόνων τὸ σῶμα θερμανθῇ, θερμαίνεται καὶ τὸ αἷμα. τὸ δὲ αἷμα θερμανθὲν, ἐξεθέρμανε τὰς φύσας. αὗται δὲ θερμανθεῖσαι, διαλύονται, καὶ διαλύουσι τὴν ξύστασιν τοῦ αἵματος. αἱ μὲν οὖν ἐξελθοῦσαι, μετὰ τοῦ πνεύματος. αἱ δὲ, μετὰ τοῦ φλέγματος. ἀποζέσαντος δὲ τοῦ ἀφροῦ, καὶ καταστάντος τοῦ αἵματος, καὶ γα-

λιώσης ἐν τῷ σώματι γενομένης, πέπαυται τὸ νόσημα. Φαίνονται οὖν αἱ φῦσαι διὰ πάντων τούτων, πολυτροπώτεραι αἰτίαι οὖσαι. τὰ δ' ἄλλα πάντα, συναίτια καὶ μεταίτια. τὸ δὲ αἴτιον τῶν νούσων ἐὸν, τοῦτο ἐπιδέδεικταί μοι. ὑπεσχόμην δὲ τὸ αἴτιον τῶν νουσημάτων φράσαι. ἐπέδειξα δὲ τὸ πνεῦμα καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι πράγμασι δυναστεῦον, καὶ ἐν τοῖσι σώμασι τῶν ζώων. ἤγαγον δὲ τὸν λόγον, ἐπὶ τὸ γνώρισμα, καὶ τῶν νοσημάτων, καὶ τῶν ἀρρωστημάτων ἐν οἷσιν ἀληθὴς ὑπόθεσις ἐφάνη. ἀμφὶ δὲ τῶν ἀρρωστημάτων εἰ λέγοιμι, μακρότερος μὲν ὁ λόγος, γένοιτο ἄν. ἀτρεκέστερος δὲ, οὐδὲν ἧττον, οὐδὲ πιστότερος.

ΤΕΛΟΣ.

HIPPOCRATIS

COI DE AERE, AQVIS ET LOCIS libellus. Iano Cornario Zuic. interp.

VICVNQVE artẽ medicam integre adsequi uelit, primũ quidẽ temporũ anni rationem habere debet, quantum potentia quodlibet eorum ualeat: non enim simile quicq; in illis existit, uerum differũt inuicẽ propter uarias quæ in eis fiunt mutationes. Deinde uentorum calidorumq; & frigidorum, maxime qui ex his omnibus hominibus sunt cõmunes, & mox qui in unaquaq; regione sunt indigenæ & proprij. Neq; uero negligentiorem se circa aquarum facultates cognoscendas exhibere conuenit. Quemadmodum enim gustu differunt, & pondere ac statiõe, sic quoq; uirtute aliæ alijs lõge præstant. Quare si quis ad urbem sibi incognitam perueniat, circũspicere oportet eius situm, quo modo scilicet ad uentos, & solis exortum iaceat: non enim æquales uires sunt, ad Septentrionẽ sitæ, & uergentis ad Austrũ, neq; eius quæ solem exorientem, & quæ eundem occidentem spectat. Hæc itaq; diligenter oportet perscrutari, ac simul quo modo habeant circa eam aquæ: numne palustribus utantur & mollibus aut duris & ex sublimi loco prolabẽtibus & scaturientibus ex petris, siue salsis, marinis & crudis. Terra etiã ipsa consyderanda, nudá ne

Tẽpora anni

Venti

Aquæ

Situs urbium

nudá ne ſit & aquis carens, aut denſa & aquoſa, & an
Terræ quali-tas. concaua ſit & æſtuoſa, uel alta & frigida, hominum in-
ſuper diæta perquirenda, qua maxime capiantur. An
Ratio uictus. bibuli ſint & lurcones & ocio dediti, aut exercitijs ua-
rijs utentes, & tolerantes laborum, ciborumq́ plus ad
petentes quàm poculorum. Ex his enim ſingula ſunt
inueſtiganda. Nam qui hæc omnia probe, quantum
fieri poteſt, cognouerit, aut horum plurima, eum non
latere poſſunt quum in urbem etiam ignotam ſibi per
uenerit, neq; morbi regioni peculiares & patrij, neque
cómunis regionis natura, quæcunq; tandem ea fuerit,
ut non poſſit in cognoſcendis morbis dubius hærere,
aut errare ſicubi ad morborum medicationem adhi-
beatur. Quæ ambo illis euenire ſolent, qui non prius
prouidi hæc diligenter cognouerunt. Quare qui ea ſtu
dioſe rimatus fuerit, uniuſcuiuſque temporis, ac anni
futuri cõſtitutionẽ prædicere poterit, qui uidelicet mor
bi cõmuni adfectiõe ciuitatẽ ſint inuaſuri tum æſtate,
Præſagia. tum hyeme, & quæcũq; pericula unicuiq; ſint timenda
ex diætæ ac uictus immutatione: quũ em̃ temporũ mu
Aſtrorum cognitio. tationes, & aſtrorũ ortus ac occaſus obſeruauerit, quẽ-
admodũ ſingula horũ eueniant, prænoſcet utiq; & de
anno, qualis hic ſit futurus: hoc nãq; modo ſi quis rima
tus fuerit ac præcognouerit tẽporũ occaſiones, maxime
de ſingulis ſciet, ut plurimũq; ſanitatẽ adſequet̃, & re-
cta uia procedet, non minima artis ſuæ gloria. Quod ſi
cui

cui hæc sublimiora uideantur, & ab hac sententia dissi-
deat, is nouerit non minimam partem cõferre ad rem medicam ipsam Astronomiam, sed omnino plurimã, quum unà cum temporibus & uentriculi in hominibus mutentur. Quomodo autem singula quæ diximus scrutari ac explorare oporteat, deinceps dicam manifeste. Quæcunque quidem ciuitas ad uentos sita est calidos, puto autẽ eos qui inter brumalem solis exortũ itidemq́ occasum perflant, huic hi uenti sunt peculiares. A Septentrionalibus autem uentis tuta ac protecta ea ciuitas existit. Aquæ uero eius multæ & subsalsæ sunt, & necessario non sublimes, æstate quidem calidæ, hyeme frigidæ.† Et intestinorum leuitates & Aqua intercus fere reliquis morbis desinentibus superueniens, quum non queant facile uentriculi à concepta humiditate exsiccari. Si autem æstas pluuiosa sit ut austro multum perfletur similisq́ sequatur autumnus, necesse est hyemẽ morbidam esse, & his qui pituita abundant, & qui quadragesimum annum excesserunt febres ardentes fieri uerisimile est, qui uero bile abundant costarum abscessus & pulmonis. Si uero æstas sicca existat, & austro perfletur, sequens uero autumnus pluuiosus, uentis septentrionalibus uigentibus capitis dolores ad hyemem expectare conuenit, & cerebri concussiones, ampliusq́ raucedines, grauedines, & tusses, aliquibus etiam tabes. Quod si Borealis sit

Ciuitatum situs.

Hic quædã desunt.

Morbi secundum tempus mutationes.

iij. aph. ab aph. xij. usque ad xx.

æſtas ac ſicca, neq; ſub caniculã, neq; ſub Arcturi occa-ſum pluuioſa, confert pituitoſis natura, & maxime qui natura ſunt humida, & mulieribus. Bilioſis autẽ infeſtiſſimum hoc tempus exiſtit. Valde enim exſiccãtur acciduntq; eis lippitudines aridæ, & febres acutæ, ac diuturnæ, & bilis atra, ſiquidem quod liquidiſſimũ & aquoſiſſimũ in bile eſt conſumitur, denſiſſimũ uero & acerrimum relinquitur, quod idem accidit ſecundũ eandẽ rationẽ & circa ſanguinem, unde repentini hi morbi his accidunt, pituitoſis autem hæc omnia commoda ſunt. Exſiccantur enim & in hyemem perducuntur, ab alijs in alia reſiccati. Si uero hyems Borealis ſit & ſicca, uer autem auſtrinum & pluuioſum, æſtate lippitudines fient fortes, pueris & mulieribus febres. Hæc igitur ſi quis mente concipiet & conſyderabit, is præcognoſcet plurima omnino quæ ex huiuſmodi ſint futura. Maxime autem obſeruare oportet magnas temporum mutationes, ut neq; medicinas in illis libentes exhibeamus, neque uramus quæ circa uentrem, neq; ſecemus, priuſquàm prætereant dies decem aut plures, & non pauciores. Periculoſiſſima ſunt etiam ambo ſolſtitia, maxime uero æſtiuum. Periculoſum etiam æquinoctium utrumq;, magis uero autumnale. Oportet autem & aſtrorum exortus conſyderare, præcipue canis, deinde Arcturi, & Pleiadum occaſum. Morbi enim in his

Solſtitia, & æquinoctia periculoſa.

Aſtrorum obſeruatio.

maxime

maxime diebus iudicantur, aliiq́ perimunt, alii uero desinunt, aut in aliam spetiem, aliumq́ statum transmutantur. Et circa hæc quidem sicut dixi habet. Volo autem & de Asia & Europa demonstrare, quantum differant inter se per omnia, & de gentium formis quid distent, & nihil inuicem simile habeant. Verum de omnibus si quis dicere uelit in immensum excresceret sermo, quare de maximis, & plurimum differentibus diuersitatibus dicam, quantum saltem mihi in ea re est compertum. Ac dico quidem plurimum differre Asiam ab Europa secundum naturas omnium ex terra nascentium, itemq́ hominum. Longe enim pulchriora & maiora omnia nascuntur in Asia. Estq́ regio ipsa, hac nostra multo mansuetior, sunt etiam hominum gentes benigniores & cultiores. Causa uero horum est temporum anni temperata mistura. Siquidem in medio solis exortu sita est ad auroram, à frigiditate omni remota. Incrementum autem & benignitatem inde proficisci omnibus in confesso est, quum nihil sit præcellens & cogens uiolenter, sed per omnia æqualitas urgeat, quanquam non habeant ubique per omnem Asiam omnia secundum eundem modum. Quæcunque enim in ea regio in medio sita est calidiq́ & frigidi, ea omnium fertilissima existit, & arboribus re-

Asiæ fertilitas.

Situs.

fertiſſima & maxime ſerena, aquiſq; utitur & cœleſti-
bus & ex terra promanantibus. Neque etiam à calore
combuſta eſt ualde, neque à ſqualore & aquarum ino
pia exſiccatur, neq; à frigore oblæditur. Verum auſtris
perflatur & irrigua eſt, tum propter imbres multos,
Fructus. tum propter niues. Fructus autem ſuo tempore matu
ros multos in ea naſci par eſt, ſiue ex ſparſis ſemini-
bus hi proueniant, ſiue terra ipſa per ſe ſponte produ-
cat eorum plantas, quarum fructibus utuntur homi-
nes, eas ex agreſtibus cicures & domeſticas facientes,
& pro commoditate ſua tranſplantãtes. Pecora etiam
Pecora. ipſa pleniora proueniunt, quæ & pariunt ſæpius &
pulcherrime educantur. Quin & homines habitiores
eſſe ac ſpetie pulcherrimos, & magnitudinis eximiæ,
minimeq; differentes, quantũ ad formã ac corporum
proceritatem adtinet, conſtat. Certumq; eſt hanc re-
gionem proxime accedere ad naturam ac temperatu-
Aſiani imbelles. ram optimæ conſtitutionis, uerum uirilitatem, laboris
tolerantiam, ac audaciam non uериſimile eſt huic natu
ræ innaſci, Sicut neq; eiuſdem neq; diuerſi generis con
ſtãtes ac perpetui ſunt amatores. Vincit enim in ipſis
Multiformes partus. uoluptas, quæ ratio eſt multiformes generari partus,
præcipue in feris. Atq; ſic quidem de Ægyptijs ac Liby
cis mihi habere uidetur. Qui uero ad dexteram hyber-
ni ortus, ſolis uſq; ad Mæotidem paludem habitant,
Hic eſt enim Europæ & Aſiæ terminus: ſic habet. Mul
to maior

to maior diuersitas est inter illas ipsas gentes, quàm de quibus iam dixi, quum propter uarias temporum mutationes, tum ob regionis naturam. Habet autem eodẽ planè modo, quemadmodum & circa aliorum hominum terras accidit. Vbi enim tempora magnas mutationes faciunt & frequẽtissimas, illic & regio agrestis & maxime inæqualis existit, inueniasq́; & montes plurimos & densos, itemq́; campos & prata, Vbi autem nõ ualde uariãt tempora, illic æqualissima regio est, quod idem & de hominibus ipsis est intelligendum. Si quis enim recte cõsideret, uidebit quorundã naturã, montanis, syluosis ac asperis locis similẽ esse, aliorũ uero aquosa ac exilia loca referre: sicut quidã pratorũ ac paludum naturã præ se ferunt, atq; alij quorum planitiebus nudisq́; ac siccis terris constitutio similis existit. Tempora enim quæ formarũ naturã uariant, sunt diuersa: quũ ergo inter sese sint maxime diuersa, uarias & multiplices formas producunt. Porrò quæ parũ inter se differunt gentes relinquã, Quæ aũt plurimũ non natura solum, sed & legibus discrepant, de illis referam quomodo habeant. Ac primũ omniũ de Macrocephalis, quũ nulla omnino alia gens sit, quæ similia capita habeat. A principio quidẽ cõsuetudo in causa fuit, ut tam longis capitibus essent. Nũc autẽ natura ipsa cum cõsuetudine cõspirauit, Si quidẽ generosissimũ apud eos putatur, caput habere q̃; maxime longum: consuetudinis autem

Hominũ natura secundum regionem.

Macrocephali.

hoc initium fuit. Quum recens infans natus eſt, caput eius adhuc tenerum ac molle exiſtens quàm celerrime conſtringunt manibus, coaptanteſq; cogunt in longitudinem augeri, quin & uinculis cõnectunt, ac aptis inſtrumentis colligant, quo rotunditas capitis prohibeatur, ac longitudo augeatur. Ea conſuetudo tantum effecit ut eiuſmodi natura capitum exiſteret, Tẽporis uero progreſſu natura quoque tales produxit, ut non eſſet neceſſe conſuetudine priore cogere. Quum enim ſemen genitale ab omnibus corporis membris procedat, à ſanis quidem ſanum, à morbidis morboſum, fiatq; ut ex caluis calui gignãtur, ex cæſijs cæſij, & ut plurimũ diſtortus diſtortum generat, eademq; ratio ſit circa reliquas formas, Quid prohiberet ut nõ ex Macrocephalis Macrocephali gignerentur? Nunc autẽ non naſcuntur ita magnis capitibus quemadmodum prius, quum conſuetudo non amplius duret, per incuriam hominũ intercepta. Et de his quidem hæc ſufficiant. De illis autem qui Phaſim accolunt adijciam. Regio eorum paluſtris eſt, calida, aquoſa & denſa, imbreſq; in eam decidũt omnibus temporibus & magni & impetuoſi, homines uero ipſi uitam agunt in paludibus domoſq; ligneas & ex arũdinibus in ipſis aquis habẽt extructas, neq; multum inde prodeunt, ut adeãt uel emporia uel urbes. Verum nauiculis ex uno ligno fabrefactis permeant ſurſum ac deorſum, habent enim foſſas ac ductus

Phaſis accolæ.

ctus aquarum plurimos. Bibunt autem aquas calidas & stagnantes, quæ & à sole sunt putrefactæ, & ab imbrium casu auctæ. Ipseq́ fluuius Phasis omnium fluuiorum stagnantissimus est, & qui lentissimo cursu profluat, fructus autem qui illic nascuntur omnes insalubres sunt, Euirati imperfectiq́ præ multitudine aquarum, neque unquam maturescunt. Atque quum multus aër cum aquis regionẽ occupet ob hanc ipsam causam, quòd ad formã adtinet, Phasiani sunt à reliquis hominibus longe diuersi. Sunt enim magnitudine ingenti ac corpulentia ualde excellenti, neque iuncturæ eorũ ullæ, neq́ uenæ comparent, pallidumq́ præ se ferunt semper colorem, quemadmodum qui regio sunt obnoxij morbo: loquuntur autem ut si qui alij omnium hominum grauissime, nimirum aëre utẽtes non sereno, sed obscuro, & maxime humectato, Sunt insuper ad laborẽ à natura ipsa segniores, anniq́ tempora non uarias habent, neque ad æstum, neque ad frigus permutationes. Venti autem eis sunt plurimi austrini omnes, præter unũ eius regionis proprium & indigenam, qui aliquando uiolentior ac molestior calidus existẽs spirat, quẽ Cenchrona patrio uocabulo adpellant. Verũ Boreas nõ ualde ad eos pertransit, quòd si aliquando spiret, debilis tamen existit ac ualde lenis. De natura ergo ac diuersitate & forma eorũ qui Asiam & Europam incolunt, ita habet. Quòd autem timi

diores,

Cur imbelles Asiani. diores, effœminatiores, ac imbelles præ Europæis Asiani existãt, moribusq́ʒ mansuetiores, tempora ipsa anni in causa sunt, quæ non magnas permutationes faciũt, neqʒ caloris, neque frigoris, sed semper æqualia permanent, unde neqʒ mentes stupore percelluntur, neqʒ corpora fortem transmutationem incurrunt. A quibus uerisimile est iram exasperari, cognitionemq́ʒ & calorem amplius excitari, quàm si semper in eodem statu quis persistat. Mutationes enim sunt quæ hominis mẽtem *Mutationes temporum.* semper excitant, neqʒ sinunt quiescere. Propter quas sanè causas imbelle uniuersum Asianorum genus existit, atque adhuc amplius propter leges. Multo maxima enim Asiæ pars sub Regibus est. Vbi aũt nõ in sua po*Sub Regib. uiuere.*testate uiuunt homines, neqʒ sui iuris sunt, sed dominis subiecti, Ibi non multum curiosi sunt quo modo se ad bellum adparent, imò magis hoc curant, ut ne bellicosi uideantur. Pericula enim eis non æqualia instãt. Nam hic in militiam proficisci, laboresq́ʒ perferre, ac mortem oppetere pro dominis suis cogũtur, relictis interim domi liberis, uxoribus ac reliquis amicis: atqʒ siquidem uiriliter & feliciter bellum gesserint, dominis inde cõmoda accedunt, eorumq́ʒ facultates inde augẽtur, Verum ipsis præter pericula & cædes nihil demetitur. Proinde neqʒ horum hominum regionem frequenter habitatã esse necesse est, Imò eam propter inertiam bellicam ac otium à plerisqʒ relinqui. Vt enim quisqʒ maxime à na

tura

tura uirilis & magnanimus est, ita plurimum eius ani- mus leges auersatur: cuius rei magnum inditium uel inde habere licet, Quòd quicunque in Asia Græci itemque Barbari dominis non subsunt, sed iure suo degunt, sibiipsisque omnes labores lucrifaciunt, illi bellicosissimi omnium existunt. Periclitantur enim ipsi sibi, uirilitatisque præmia ipsi reportant, sicut timiditatis ac ignauiæ pœnam luunt pariter. Inuenias autem & Asianos ipsos in- ter se plurimum differentes, generosiores alios, alios dege- neres, quorum omnium causa ad temporum mutationes est referenda, quemadmodum & in præcedentibus dixi. At- que sic quidem habet in Asia. In Europa uero genus ho- minum est Scythicum, circa paludem habitans Mæo- tim, quod à reliquis gentibus maxime differt, Sauroma- tæ appellantur. Horum fœminæ equites sunt, arcubus utuntur, ac sagittas iaculantur ex equis, cum hostibus con- gredientes, dum uirgines existunt, neque deuirginantur prius, quàm hostium tres confecerint, neque prius mari- tis cohabitant, quàm sacra deo patrio more fecerint. Quòd si qua sibi uirum acceperit, ab equitatu libera est, nisi ne- cessitas cogat communi expeditione omnes exarmari. Dexteram autem mammam non habent. Nam puellis ad- huc infantibus matres æreo instrumento in hunc usum parato, igneque candefacto eam auferunt, ac exurunt, ne iterum succrescere contingat, atque ut omnis uis ac robur in dextrum humerum & brachium deferatur. Cæterum

Magnanimi leges auersantur.

Europa.

Sauromatæ.

Amazones.

reliqui Scythæ quod ad formã adtinet, ipsi sibi similes sunt, alijs dissimiles. Sicut quoq; Ægyptij ipsi inter se, præterquàm quod hi à uehemẽti calore, illi ab intenso frigore sunt cõpressi. Verum solitudo quæ Scythica dicitur, in planitie sita est, pratis abundãs, sublimis & mediocriter aquosa. Sunt enim fluuij in ea magni, in quos aqua ex campis per riuos deducitur. In hac itaq; Scythæ degunt, qui Nomades uocantur, propterea quòd nullas habeant domos, sed in curribus habitant. Sunt autẽ currus ex quibus minimi quatuor rotis, reliqui sex circũaguntur, Sunt etiã luto obturati ac instar domorum fabrefacti, aliqui simplici, aliqui etiam triplici tabulato, Vnde robur illis inest aduersus omnes iniurias aquarum, niuis ac uentorum propellendas. Trahunt currus aliquos quidem boum paria duo, aliquos tria, atque hi cornibus carẽt, quum præ frigore regionis cornua eis non enascantur. In his itaque curribus degunt mulieres. In equis autem uehuntur uiri. Sequuntur autem simul oues, boues & equi. Tamdiu deinde in uno subsistunt loco, dum sufficit ipsis pecoribus pabulum, quo deficiente in aliam regionem commigrãt. Vescuntur autem ipsi carnibus coctis, bibuntq; lac equinũ, comedunt etiã Hippacen, id autẽ est caseus equinus. Hactenus ergo de uictu & moribus diximus, tẽporibusq; anni ac formis, quæ à reliquis hominib. longissime sunt Scythiæ genti diuersæ. Ipsa enim sibi inter se gens simi-

lis

Solitudo Scythica.

Scythæ Nomades in curribus degunt.

Frigus Scythicum.

Victus Nomadum.

Hippace.

lis existit quemadmodũ & gens Ægyptiorũ. Minime autẽ fœcunda ea gens est, regióq; ipsa minimas feras enutrit, neque numero, neq; specie insignes. Sub ipsis enim Vrsis Riphæisq; montibus sita est, unde Boreas spirat, Solq; ipse supremo æstiuo solstitio deficiẽs proxime accedit, ac tum quidẽ exiguo tẽpore calefacit. Neque uero uenti à calidis locis spirantes ualde ad eam regionem penetrant, nisi parumper & debiles. Verũ ab Vrsis uenti procedẽtes sunt illic perpetui frigidi, à niuibus, glacie, imbribusq; condensati. Qui nunq; à montibus decedũt, ut propterea etiã inhabitales fiãt. Aërq; ipse totũ ferè diem nubilus cãpos occupat. Ipsi uero in humidis locis degũt. Et ferè perpetua est ipsis hyems, æstas aũt paucissimis diebus atq; illis nõ ualde multa, Sunt enim planities eminentiores, & nudæ, neque ullis montibus circũseptæ, sed ferè sub ipsis Vrsis accliues. Neq; feræ nascunt̃ illic magnæ, sed quales possibile est sub ipsa terra cõtegi. Prohibet enim hyems & nuditas terræ, quæ & diuerticulis & umbraculis caret, propter temporũ anni mutationes, neq; multas neq; fortes, sed similes semper, uel parũ admodũ diuariantes, unde & formas corporũ inter se similes habẽt, quũ eodẽ utant̃ uictu & amictu, æstatis & hyemis tẽpore, attrahuntq; aërẽ aquosum condensatũ, aquã insuper bibẽtes à niuibus & glacie resolutã, nullo etiã corporis exercitio accedente, quũ nõ uerisimile sit corpus aut animũ ullis exercitationibus

Riphæi montes.

Perpetua hyems.

Feræ paruæ.

citationibus apta fieri, ubi nõ mutationes temporũ fiũt
Scytharum formæ. fortes. Propter quas causas formæ eorũ sunt crassæ & carnosæ. Iũcturæ uero humectæ & inefficaces, uẽtriculiq; humidi omnes, maxime omniũ tamen inferior aluus, Nequit enim ipsa exsiccari in eiusmodi quũ regionis, tum naturæ & tẽporis cõstitutione. Sed pinguedine & nuditate carnis formæ inuicem sunt similes, masculorum masculis, & fœminarum fœmellis. Tempore enim quũ sint inter se similia, nullas corruptiones, neq; malignitates inferũt in seminis genitalis mixturam ac cõpactionem, nisi quiddam aliud fortuito uel casu contingat, aut à morbo. Magnũ autem argumentũ humiditatis corporũ Scytharũ hoc exhibebo. Multos enim
Humiditatẽ Scythæ sibi exustionib. corporũ detrahunt. ipsorũ, præcipue qui Nomades sunt, reperias exustos humeros ac brachia habentes manuũq; iuncturas, pectora, coxas, & lumbos, nullam sanè aliam ob causam, nisi ob humoris & mollitiei naturæ detractionẽ. Nam neq; arcus intendere, neq; telum torquere possunt præ impotentia humiditatis humerorũ: quum autem uruntur, humor ipse à iuncturis exoluitur, fiuntq; corpora ipsorũ ualidiora, melius nutriuntur, & magis reddũtur
Cur Scytharũ fluida corpora. articulorũ usu potẽtia. Fluida uero fiunt ac lata primũ propterea quòd fascijs nõ colligantur, quemadmodũ fieri solet in Ægypto, Deinde quod nõ adsuescunt ad equitationẽ, quo equorum insessores fiãt. Postremum etiam propter desidiam perpetuã. Masculi enim eorũ

antequàm potentes fiant equos cõscendere, atq; in illis uehi, plurimum temporis desident in curribus, raroq; prodeunt ut inambulent, propter exilia ac perpetuas circulationes. Muliebrium autem corporum formæ ad miraculum usq; fluxæ existunt. Porrò Scytharũ gens fului ualde coloris existit propter frigus ingens. Non enim uehemens accedit ad eos sol, à frigore uero albedo exuritur & fit fulua. Neq; uero possibile est fœcundam esse eorum naturam, quũ uiri minime cupidi sint cum fœminis commisceri, ob nimiam corporis liquiditatem, uentrisq; mollitiem ac frigiditatem, quæ causæ adparent minime uiros ad coitum incitari. Accedit his lassitudo ex continua equitatione cõtracta, quæ eos ad commistionem reddit impotentiores, atq; hæ sunt causæ cur uiri infœcundiores putentur. Mulieres aũt pinguedo carnis & humiditas steriles facit, præ quibus uteri earũ genitale semen nequeunt cõtinere. Lunares nanq; purgationes eis nõ eueniũt quemadmodũ est necesse, sed minus & intempestiue. Ipsumq; amplius uteri os præ pinguedine cõcluditur, ut nequeat semẽ suscipere. Sunt em̃ ociosæ, uentresq; earũ frigidi & molles, unde necessario sequitur non multum fœcundam Scytharũ gentẽ esse, cuius rei famulæ earũ indiciũ exhibẽt. Nam hæ uiris misceri plurimũ gaudent, in uteroq; conceptũ continent, propter corporis exercitiũ frequens carnisq; gracilitatẽ. Amplius aũt plurimi Scythæ Eunuchi fiũt,

Scythæ fului.

Infœcundi.

Scythæ Eunuchi fiunt.

 & mulie-

& muliebria officia obeunt, instarq; fœminarũ omnia faciũt, & loquũtur, uocanturq; hi effœminati. Et regionis quidem incolæ causam ad deum referunt, coluntq; hos ipsos homines & adorãt, sibijpsis timẽtes ne quid tale accidat. Mihi uero hi affectus diuini quidẽ esse uidentur, sicut & reliqui oẽs, neq; ullũ aliquẽ alio esse diuiniorem aut humaniorẽ, sed diuinos oẽs, uerum unusquisq; eorũ suam propriã habet naturã, neq; aliquis citra naturã accidit. Quare quomodo hic affectus cõtingat, ut mihi uidere uideor, narrabo. Ab equitatiõe ipsa diuturni eos corripiũt dolores. Nimirũ propendẽtibus semp ex equis eorũ cruribus, deinde claudi fiunt, cõtrahũturq; uertebræ quũ iunualuerit morbus. Medicant autem sibijpsis hoc modo. A principio morbi utranq; uenam retro aures incidũt, quo facto sanguine multo promanãte, somnus eos corripit præ imbecillitate, sicq; obdormiscunt, quorum quidem aliqui depulso somno sani exurgunt, aliqui uero minime. Atq; mihi sanè uidentur ea medicatione se ipsos perdere. Venæ enim retro aures sunt, quas si quis secet, sterilitatem inferat his quibus secantur, quare id etiã ipsis ex earum incisione accidere certum est. Quando igitur postea uxores adeunt impotentesq; se factos uident cum illis coire, primum quidẽ nihil molestius cogitantes quiescunt, quũ autem bis aut ter, aut amplius frustra opus tentarunt, neque quicquam proficiunt, mox putant se deũ offendisse,

Equitationis incommoda.

Venæ retro aures incisæ steriles faciunt.

disse, in quem culpam reijciunt. Induuntq́ʒ se ueste muliebri, palam se euiratos esse confitentes, ad mulierũq́ʒ contubernia transeunt earum opera tractantes. Hoc itaque malo ditissimi Scytharum afficiuntur, minime uero infimi. Immo qui maxime & genere, & potentia præualent ex nulla alia, quàm continuæ equitationis causa hoc perpetiuntur. Pauperes uero minus, quum non multum equitent. Vnde si hæc affectio alijs diuinior censenda esset, non nobilissimis, nõ ditissimis Scytarum ferè solis accideret. Sed esset omnibus æqualiter peculiaris. Immo magis inuaderet pauperes circa cultũ deorum negligentiores, si saltem gaudent dij in hominum admiratione constitui, & pro hoc beneficia hominibus retribuunt. Diuites enim sæpius dijs sacra faciunt, uictimas offerunt, coluntq́ʒ, quum pecunijs abundent, pauperes autem minus id faciunt, quum non habeant. Quinetiam aliquando deos detestantur, qui eis opes non suppeditent, ut uerisimilius esset, pauperes ac patũ abundantes hoc malo propter crimina sua puniri, quàm diuites & qui opibus abundant. Verum sicut & prius dixi, diuinus quidẽ hic affectus est, secundumq́ʒ naturã accidit similiter ut alij omnes, neque alia eius causa q́ʒ ea quam dixi, Scythis existit. Simili autẽ modo & reliquis hominibus euenit. Vbi enĩ frequẽter & continue homines equitant: ibi plurimi à diuturnis doloribus uertebrarum maxime & pedũ corripiuntur, ad coitumq́ʒ

Non diuinitus accidere Scytis Eunuchismum.

Equitationis incommoda.

ad coitumq́; fiunt impotentes, quæ omnia mala Scy-tharum genti adſunt. Atq; propterea Scythæ omniũ hominum minime ſunt ad coitũ ualentes. Et quòd hu moris detractiones ex peruſtione cauteriorum ſemper habent, & plurimum temporis in equis deſides degũt, ut neq; manu tractare pudenda liceat, atq; præ tigo-re & dolore uoluptatis ac iucunditatis coëundi obliui-ſcantur, neq; prius aliud ſibi faciendum putent, quàm ut euirati fiant. Hactenus ergo de Scytharum gente recenſui. Reliquum autem in Europa hominum genus ualde inter ſe diſſimile eſt & diuerſum, tũ quod ad ma-gnitudinẽ adtinet, tum quod ad formã, atq; id propter temporum mutationes contingit apud eos magnas & frequentes. Sunt enim eis calores uehementes, & hye-mes fortes, pluuiæ multæ, rurſumq́; ſiccitas diutina, & uenti plurimi, ex quibus multæ & omnimodæ fiũt trãſ mutationes. Neq; à uero diſcrepat circa generationem has ipſas mutationes ſentiri, inq; ſeminis genitalis coa ctione aliam, neq; ex eodem etiam eandem, æſtatis pa riter ut hyemis, pluuioſo ut ſicco tẽpore, progigni. Eaq; cauſa eſt, cur putem Europæos magis quàm Aſianos ſecundum corporum formas inter ſe diſcrepare, & ma-gnitudines diuerſiſſimas in ſingulis adeò urbibus pro-uenire. Plures enim corruptiones cõtingunt in ſeminis coactione, quum tempora frequenter uariant, quàm ſi eadem ſunt & ſimilia. Eadem autem morum ratio in

Diſſimilitudo Europæ habi tatorum.

utriſq;

utriſque exiſtit. Feritas, integritas, & audacia à natura Europæis innaſcitur. Frequẽtes enim mentis perculſio nes feritatem inducunt, manſuetudinem contrà & benignitatem extirpant. Quare etiam magnanimos magis eos qui Europam incolunt Aſianis iudico. Siquidẽ ſimilitudo & æqualitas ſegnitiẽ parit. Mutatio autem & animum & corpus ad exercitationem excitat. Augetur itaq; à deſidia & ocio timiditas, ab exercitio uero & laboribus creſcit uirilitas. Vnde bellicoſiores quoq; Europæi extant, non ob hanc ſolum cauſam, ſed & propter leges. Non enim regibus obediunt quemadmodum Aſiani. Vbi enim ſub regibus uiuitur, ibi neceſſe eſt homines timidiſſimos eſſe, quemadmodum & ſupra oſtendi. Seruitute nanq; animi eorum preſſi non libenter, neq; uolentes temere pro alijs ſe periculis exponunt. Europæi autem ſuo iure uiuentes, quũ pro ſeipſis pericula belli ſubeant, magna cupiditate feruntur, uolentesq; ac alacres difficultates omnes adgrediuntur, ipſiq; ſibi ex re bene geſta præmia reportant, ut certum ſit leges plurimum ad magnanimitatem cõferre. Tota itaq; & uniuerſa res de Europa & Aſia ſic ut retuli habet. Cæterũ Europa ipſa adhuc habet gentes inuicẽ differentes, non magnitudine & forma ſolũ, ſed & magnanimitate. Quæ uero in eis hanc diuerſitatem faciãt, in præcedentibus dixi dicãq; amplius magis manifeſte. Quicunq; regionem montanã, aſperam, nudã

Feri.

Magnanimi

Bellicoſi.

Habitatores montium.

& aquosam incolunt, his mutationes temporum contingunt magnæ & diuersæ, unde & hominum formas magnas progigni conuenit, qui & ad laborē & ad uiriliter agendum à natura præstent, quibusq; feritas & immanitas non mediocriter à natura sint congenita.

Conuallium. Qui uero loca concaua, pratensia & æstuosa habitant, uentosq; calidos plus sentiunt quam frigidos, & aquis utuntur calidis, hi magni quidem esse non possunt, neque bene compositi & longi, sed in amplitudinē à natura producti carnosi sunt, & capillis nigris. Imò & ipsi toti nigri magis quàm albi, & qui minus de pituita habeant quàm de bile. Virilitas autem & tolerantia laboris non æque ipsis à natura inest, nisi consuetudo accedat, & hæc in eis efficiat. Quòd si flumina extent in ea regione, quæ stagnantes & pluuias aquas euehant, homines ipsi incolumes ac splendidi uiuent. Si uero flumina desint, aquasq; puteorum stagnantes & olentes bibant, necesse est ab illis ipsis aquis & uentrem lædi & splenem.

Planitierum altarum Quicunq; autem altam habitant regionem, planam, uentis expositam & aquosam, eorum formæ magnæ ac inuicem similes & erectæ. Animi quoque eorum existunt mansuetiores.

Locorum nudorum. Qui uero macra, aquis carentia, & nuda loca tenēt, & quæ temporū mutationibus non sunt permixta, horū constitutiones necesse est esse asperas & intentas, flauas magis q̄ nigras, mores etiā eorū rigidi sunt, ptinaces & cōtumaces. Vbi

enim

em̃ mutationes temporũ contingũt frequẽtes, & plurimum inter se diuersæ, ibi & formas, & mores, & naturas reperias plurimũ differentes. Temporũ itaq; uarietates potissimæ sunt, quæ naturã ipsam ꝑmutãt. Deinde etiã regio in qua multæ uariationes fiunt, postremũ autem aquæ. Inuenias em̃ ferè semꝑ & formas hominũ & mores regionis naturæ cõpares. Nam ubi terra crassa est & mollis, & aquosa, aquæ autẽ ualde sublimes, ita ut æstate calidæ sint, & hyeme frigidæ, & temporũ ratio aliàs probe cõueniat, Ibi & homines carnosi, articulis nõ adparentibus, humidi, laboris intolerantes, & ut plurimũ maligni nascũtur. Segnitiesq; & somnolentia eis inest multa. Suntq; ad artes tractandas crassi, non acres aut subtiles. Vbi aũt regio est nuda, natura munita & aspera, quæq; & à frigore hyberno premat̃, & à sole æstiuo exuratur, ibi duros & graciles, & articulis probe disiunctis, intentosq; & hirsutos reperias homines, & in quibus à natura laboris tolerãtia, & uigilantia insit. Quiq; mores habeãt pertinaces, ad irã procliues & cõtumaces, magisq; feritate participantes q̃ mansuetudine. Insuꝑ ad artes etiã acutiores & plus solertes, & ad res bellicas gerẽdas aptiores. Quin & omnia quæ è terra ꝓueniũt, terræ ipsius naturã resipiunt & sequunt̃. Atq; hactenus quidẽ maxime cõtrarias corporũ naturas & formas diximus, è quibus coniectura facta, si quoq; reliqua consyderaueris, nunquam à uero aberrabis.

Mutant naturam tempora
Regio.
Aquæ
Regio pinguis, aquosa.
Regio nuda & aspera.
Terræ nascẽtia terram resipiunt.

HIPPOCRATIS
COI DE FLATIBVS LIBELLVS.

VNT quædam artes, quæ illis quibus earum cognitio contigit, multũ laboris ac molestiarum exhibẽt: illis uero qui earum usu indigent, iucundæ ac utiles existunt. Immò ignaris etiam ac plebeis hominibus commune quoddam sunt bonũ. His uero qui eas exercent planè molestæ. Ex harum artium numero est & ea quæ medicina adpellatur. Medicus enim oculis perlustrat singula pericula, contrectat etiam nulla uoluptate, & ex alieno malo proprias sibi demetit molestias. Ægrotantes autem artis beneficio, à maximis malis liberantur, à morbis, à doloribus, à tristitia, à morte. Omnibus enim his euidẽs medicina auxiliatrix reperitur. Huius autẽ artis quæ uilia uulgo putantur, cognoscere difficile est. Quæ uero alicuius precij existunt, facile: atq; uilia quidem soli medici norunt, uulgus ignorat. Non enim corporis, sed animi opera existũt. Quæcunq; quidem manuum operã exigunt, ad ea consuetudine perueniendum est. Est enim usus ipse egregius manuum exercitator & magister. Verum de non adparentibus & difficillimis ægritudinibus planè opinio magis q̃ ars ipsa iudicat. In his ergo plurimũ refert expertusne sit quis.

Vilia uulgo putata, difficillima.

ſit quis, an omni experientia carens. Vnum aũt eſt horum omnium iudicium, hoc ſcilicet, Quæ tandem cauſa ſit morborum, & quod principium ac quaſi fons ſit, ex quo corpori mala omnia ſcaturiãt. Si quis enim cauſas corporis affecti probe cognouit, potẽs eſt ualde ea adferre, quæ corpori commodent, nimirum contraria corporibus morborum natura perſpecta. Eſt enim maxime ſecundum naturam ipſa medicina. Quare ſtatim ubi fames moleſtat, morbus fit. Quicquid enim homini moleſtiam ac triſticiam infert, hoc morbus uocatur, Quod ergo eſt famis remediũ? hoc ſcilicet quod famẽ ſedat, id autem facit cibus, eo ergo malum illud medicandum. Amplius autem ubi ſitis urgeat, bibere compeſcit, & rurſus, repletioni euacuatio, euacuationi repletio, labori quies ſuccurrit, & quietis medelam ex labore reperias, atque ut breuiter dicam, contraria contrariorum ſunt medicamina. Medicina enim nihil aliud eſt niſi adpoſitio & ablatio. Ablatio quidẽ eorũ quæ excedunt, adpoſitio uero eorum quæ deficiunt: qui autem iſtud optime facere poteſt, is optimus medicus cenſebitur, quantumq; quis ab hoc præſtando deficit, tantum deficit quoque ab ipſa arte. Atq; hæc quidẽ præter inſtitutũ futuri ſermonis à me dicta ſunt. Morborũ autem omniũ unus & idem modus eſt. Locus uero ipſe eorum differẽtiam facit. Quare uidentur quidẽ morbi inter ſe nihil ſimile habere, propter diuerſitatem ſcilicet

Cognitio cauſæ morbi.

A contrariis medicina.

Vnus omniũ morborũ modus, & cauſa eadem.

locorum, quũ ſit tamen una morborũ omnium & ſpe-
cies &cauſa quoq; eadẽ. Quæ aũt hæc ipſa ſit, in ſermo
nis huius progreſſu manifeſtũ facere conabor. Corpo
ra enim omnia tum hominum, tum reliquorum quoq;
animantium à triplici nutrimento ſuſtentantur. Horũ
autem nutrimentorum nomina hæc ſunt, cibus, potus,
ſpiritus. Ac ſpiritus quidem qui in corporibus ſunt, fla-
tus uocantur: qui uero extra corpora exiſtunt, aër. Qui
ſanè maximus eſt in omnibus quæ corpori accidũt &
autor & dominus. Quare operæpreciũ eſt eius poten-
tiam diligẽtius perſpicere. Ventus enim ipſius aëris flu-
ctus & unda exiſtit. Quando igitur multus aër fortes
fluctus facit, tum & arbores radicitus euelluntur, & ma
re undis exæſtuat, ſpirituũ potentia ita cogente, & na
ues onerarias etiam & ingentes in altum diſijtiẽte. Ta
lem itaq; uim in iſta exercet, etiamſi oculis minime ſit
conſpicuus, & tantum conſyderatione cognoſcatur, &
effectu ſuo fiat manifeſtus. Quid autem ſine hoc ſit
tandem? aut cui rei nõ adeſt? Omne enim quod inter
cœlum & terram eſt, ſpiritu repletũ eſt. Hic & hyemis
& æſtatis cauſa eſt. In hyeme quidem frigidus & con-
denſatus. In æſtate autem mitis & tranquillus. Quin
& ſolis & lunæ, & aſtrorum omnium curſus per ſpiri-
tum procedunt. Et enim igni ſpiritus nutrimentũ præ-
bet, quo ſi ignis priuetur, uiuere nõ poſſit. Et ſolis per-
petuum curſum, aër perpetuus & tenuis conſeruat. Ve
rum

Nutrimentum triplex Cibus, Potus, Spiritus

Aëris uis.

rum neque mare ipſum ſpiritus exors eſſe omnibus manifeſtum eſſe puto. Non enim uiuere natantia animantia poſſent, ſi nõ ſpiritu participarent: quomodo autem participarent, ſi non per aquã & ex aqua ſpiritũ adtraherent? Et Lunæ hic fundamentũ eſt, & terræ uehiculum, neq; quicquã uſquã eſt ſpiritu uacuum. Atq; hactenus quidem quantum aër alijs commodet diximus. Mortalibus autem uitæ, & morborum ægrotis, ſolus is eſt autor. Tantaq; omnibus corporibus ſpiritus neceſſitas extat, ut ſiquidem omnibus alijs abſtineat homo, neq; cibũ ſumat, neq; potũ, poſſit tamen dies duos uel tres & plures ducere, Si cui uero ſpiritus in corpus uiæ intercipiantur, in breui parte unius diei intereat, ut uel hinc quanto uſui ſpiritus corpori ſit liceat æſtimare. Amplius aũt ab omnibus operibus aliquando immunes quieſcũt homines. Multæ enim ſunt mutationes in uita, uerũ ab hoc opere nulla omnibus mortalibus animantibus requies cõtingit, ut ceſſent ſpiritũ adducere, ac rurſum exhalare. Vides ergo ex his quæ dixi quanta cõmunio omnibus animantibus in fruendo aëre exiſtat. Subijciam igitur mox & illud, quòd non alicunde unquam ueriſimile ſit morbos euenire quàm inde. Si is aut plus, aut minus, aut cumulatior, aut morbidis ſordibus inquinatior in corpus ſe ingerat. Sed hæc de uniuerſa hac re dicta ſufficiãt. Ad ipſa nunc opera ſermonẽ conuertens demonſtrabo, omnes *Morbi ex aëre.*

morbos

morbos ex hoc oriundos corporibus innaſci,ac genera
Febris. ri. Primum autẽ à cõmuniſſimo morbo febrili exordiũ
ſumam, & qui omniũ morborum comes eſt: præcipue
tamen ex inflammatione & tenſione abſceſſuũ, Quod
ſatis indicant ſequentia offendicula,ſtatim enim cũ in-
Febrium genera duo. flammatione inguinũ abſceſſus & febris conſequitur.
Sunt autem febrium genera duo,ut hoc quoque nunc
Commune. attingam,quorum alterum commune omnibus peſtis
Priuatum. adpellatur,alterũ propter malam diætam priuatim his
contingit qui ea utuntur,utriuſq; autem generis aër au
tor & cauſa exiſtit. Communis ergo febris propterea
omnibus accidit, quòd eundem ſpiritum omnes adtra
hũt,fitq; ut ſimili corpori ſimiles ſpiritus ſimiliter per-
mixti, ſimiles gignãt febres. Sed eſt fortaſſe q dicat,ut
quid ergo nõ omnibus animantibus, ſed alicui eorum
generi incidũt hi morbi? Cui ego ſic reſponderim, Dif-
fert corpus à corpore, natura à natura,& nutrimẽtum
à nutrimento. Nõ enim omni animantium generi ea-
dem aut non conferunt, aut cõmoda ſunt,ſed ſunt alia
aliјs magis conuenientia. Quando igitur aër eiuſmodi
inquinamẽtis plenus eſt,quibus humana natura offen
ditur, homines ægrotant, Quãdo uero alteri cuipiam
animantium generi aër inconueniens eſt,tum morbus
illud genus corripit. Qui ergo populares ſint morbi ha
ctenus dictum ſit,& quare,& quomodo, & quibus, &
unde gignãtur. Quomodo autem propter malã diætã
febris

febris accidat deinceps exponam. Eſt autē mala diæta hæc. Primū quidē quum quis plures cibos, liquidos aut ſiccos ingerit in corpus, q̄ ipſum corpus ferre queat, neque laborem aliquem ciborum ſaltem multitudini parem adiungit. Deinde quū uarios & diſſimiles inter ſe cibos adſumit, ſeditionem enim mouent quæ ſunt inæqualia, aliquaq; citius, alia difficilius cōcoquuntur. Cū multorum autē ciborū ingeſtione neceſſe eſt & multū ſpiritū ingredi. Omnia enim quæ edūtur & bibuntur, ſpiritus in corpus inferunt, aliquando plures, aliquando etiā pauciores. Id autem inde manifeſtū fit, quòd plurimis eructationes, poſt cibos & potus euenire ſolent, diſcurrente nimirū aëre incluſo, ubi perruperit bullas quibus fuerat incluſus. Quando igitur corpus cibis expletum eſt, ac ſpiritus quoq; multitudo uehementer excellit, cibiq; uentri diu immorantur, quū præ multitudine exire nequeant, & inferior uenter uel aluus ipſa ſit obturata, per uniuerſum corpus permeāt flatus, ſanguineq; plenas corporis partes maxime petentes eas infrigidant: infrigidatis autē his locis unde fontes & radices ſanguinis prodeunt, per uniuerſum corpus horror conſequitur: uniuerſo aūt ſanguine frigefacto, totū corpus horret. Quæ ratio eſt cur primum horrores ante febres corpus concutiant, quantoq; maiore impetu multitudinis & frigiditatis ipſi flatus præcelluerint, tanto maior fit & horror, à pluribus uidelicet & frigidioribus for

Qui uictus malus.

Horrores ante febres.

tior, à paucioribus ac minus frigidis, minus etiam for/tis. Cum horroribus autem & tremores corporis acci/dunt, secundũ eundem planè modum. Sanguis enim præsentis horroris timore perculsus concurrit, ac pene/trat per omne corpus ad locos maxime calidos. Hi enim sunt eius saltus. Decedente itaq; ab extremis cor/poris partibus sanguine, uiscera contremiscunt & car/nes. Sunt autem quædam corporis partes sanguine plenæ, quædam uero exangues. Exangues itaq; pro/pter frigus non tremunt, sed parumper cõmouentur quum calor ex eis defecerit. Sanguine autem abundan tes propter sanguinis multitudinem & tremunt, & in/flammationes suscitãt. Nequit enim fieri ut sanguinis multitudo cõquiescat. Hiatus etiam præcedere solet fe/bres, siquidem multus aër coaceruatus, cumulatim su/perne petens commouet ac diducit os, quum per hoc facillimus ei exitus pateat. Quemadmodum enim ab aquis in lebete feruentibus uapor multus eleuatur. Sic & corpore calefacto penetrat per os aër conuolutus, & quadã ui erumpens. Amplius autẽ & articuli exoluun/tur ante febres, calefacti enim nerui diducunt. Quan/do autem cõgregatus fuerit cumulatim plurimus sang uis, calefit rursus ipse aër, qui antea sanguinem infrigi/dauit. Nimirũ à calore multo uictus, accensusq; ac ue/lut igneus factus per omne corpus calor spargitẽ, coo/perante ei in hoc etiam ipso sanguine. Liquefit ergo quicquid

Tremores.

Hiatus oris.

Simile.

Exolutio articulorum

quicquid ignea uis illa adtigerit,fitq; inde ſpiritus. Qui quũ ad meatus corporis irruerit, ſudores fiunt. Siqui- *Sudores.* dem ſpiritus compactus in aquam tranſmutatur, & per meatus penetrans extra prorumpit, eodem planè *Simile.* modo, quo à feruentibus aquis uapor eleuatus, ſi ob- ſtaculum habeat, ad quod impingere oportet, pingue- fit ac cõdenſatur, guttæq; deſtillant ab his corporibus quibus uapor ipſe fuit impactus. Inſuper autem & do *Dolores capitis* lores capitis ſimul cum febre accidunt, cuius rei hæc cau ſa eſt. Sanguinis tranſitus in capite magna anguſtia coarctantur. Repleti enim ſunt multo aëre. Cuius ab- undantia ac concluſio dolorẽ excitant in capite. Sang- uis enim ipſe natura calidus exiſtẽs, ui coactus per an- guſtam uiam tranſire celerrime non poteſt, quum mul ta impedimẽto ſint obſtacula, & oppilationes, quapro pter etiam pulſus fiũt circa tempora. Hoc ergo modo, *Pulſus temporum.* ut dixi, febres fiũt, & cum febribus dolores, ac aliæ quæ *Reliqui morbi ex flatibus* dam ægritudines. Porrò ſunt aliquæ aliæ infirmitates utpote uoluuli, agitationes inteſtinorũ, tormina atque oppilationes: quòd aũt hæ ipſæ oẽs à flatibus cauſen- tur, nemini puto nõ manifeſtũ eſſe. Omniũ enim horũ cauſa eſt ſpiritus tranſitus. Nã is quũ contingit locos te neros, incõſuetos, ac prius intactos, quemadmodũ ſpi culum infixũ penetrans p carnẽ perrũpit, aliquãdo præ cordia petens, aliquãdo ilia. Imò quãdoq; utraq; ſimul adfligẽs. Quare ſolẽt quidã calida fomenta extra adhi

 bentes

Fomenta mitigantia dolores.

bentes dolorẽ mitigare, Rarefacto enim corpore a calore fomentorũ ſpiritus inde exhalat, ut quies inde aliqua & mitigatio cõtingat dolorũ. Sed dixerit fortaſſis quiſpiam, Quomodo ergo fluxus generãtur per ipſos flatus? Et quo nam modo ſaguinis rupturarũ circa pectus flatus autor & cauſa exiſtit? Opinor autem ego me iſta per hæc manifeſte declaraturũ. Quũ igitur uenæ circa caput aëre repletæ ſunt, primum quidem caput ipſum propter flatus incluſos aggrauatur, deinde conuoluitur ſpiritus cum ſanguine propter anguſtiam uiarum, tenuiſſimum autem ipſius ſanguinis per uenas excluditur, atq; idipſum tenuiſſimum liquidum quum coaceruatur, per alios meatus fluit, & ubi tãdem cumulatim progrediens conſtiterit, ibi conſtituitur & morbus. Si itaq; ad oculos peruenerit, ſequitur eorum dolor. Si ad aures, morbus & illas occupat. Si ad nares, grauedinem generat. Si ad pectus, raucedinem. Pituita enim ipſa acribus humoribus permixta, quocũq; proruperit, maxime in non conſuetos locos, eos exulcerat. Quòd ſi fauces teneras aliâs fluxus petiuerit, eas exaſperat: ſpiritus enim qui fauces ingredit̃, ad pectus uſq; procedit, ac rurſus effertur per eandẽ uiam. Quum aũt ſpiritus ingrediẽs in fluxũ qui intus eſt inciderit, tuſſis gignit̃, & repellit̃ ſurſum pituita. Quæ quũ ſic habeãt, fauces exulcerantur, exaſperãtur & inflãmantur, adtrahũtq; calefactæ humorẽ de capite, caput aũt rurſus ab aliȷs

Cur flatus fluxus & ſanguinis rupturas faciant.

Generatio ſingulorũ morborum.

alijs corporis partibus adtrahẽs his transmittit. Quũ igitur hic fluxus consueuit sic manare, implentur meatus, & transmittunt in pectus. Acris autem quũ sit pituita carnem penetrans, exulcerat ac perfringit uenas. Ex quibus sanguis effusus in alienos sibi locos ubi moram traxerit putrescit, ac in pus conuertitur, & neq; sursum potest conscendere, neque infra exire. Sursum nó, nam non facilis est uia humori ad ardua prodire, sicut neq; alijs rebus, quæ aliquam admixtam secum habent grauitatem. Infra autem procedere prohibet septum transuersum. Quare sanè contingit fluxũ aliquem citra spiritum rumpi, & aliquando quidem sua sponte, quandoq; etiam propter dolores. Ac sponte quidem, quum aër in uenas ultro receptus sanguinis meatus coarctat. Multitudine nanque sua compressus sanguis meatus perfringit, qua eius copia maxime prorumpit. Effusione autem eius facta, uenæ rursus spiritu cóplentur, & ex eo dolor sequitur. Necesse est enim affectum locum spiritu occupari, aliaq; dictis similia fieri. Rupturæ autem omnes fiunt hoc modo. Quum uiolentia quadam inuicem discedunt & finduntur carnes, fissuram subtercurrit spiritus, ac dolore adfligit: quum autem ipsi flatus carnes pergressi, meatus corporis rarefecerint, sequitur post flatus humiditas, cui uiam iam antea aër præstrauit. Irriguo itaq; corpore ab humiditate facto, liquefiunt carnes, tumoresq; in suras descen-

vi. aph. xx.

Rupturæ quomodo fiant.

dunt, atque morbus fit, qui Aqua intercus adpellatur. Maximũ autem signum est, morbũ hunc à flatibus generatum esse, quòd iam sæpe aliqui hoc malo affecti exoluti sunt, & ab aqua euacuati. Atq; his quidẽ subito aqua ex uentre prorumpens multa adparet, post moram autẽ paucior fit. Cur uero hoc fiat satis manifestũ est. Nam primũ subito prorũpens aqua aëre plena est, is tumorẽ ac aceruũ præ se fert ingentẽ: quũ autẽ aëris spiritus euanuerit, remanet planè eadẽ aqua, & adparet quidẽ paucior, uerũ penitus eadẽ existit. Adijciam autẽ aliud adhuc signũ. Si quis uniuersum uentrẽ penitus euacuet, non tres procedunt dies rursus plenus fit. Quid ergo aliud quod impleat putandum est q̃ spiritus? Quid enim aliud tam repente implesset? Nã neq; tantum potuũ in corpus ingestũ est, neq; carnes in causa esse possunt, utpote antea liquefactæ. Supersunt autem ossa, nerui, chordæ, fibræ, à quorũ nullo ullum aliquod aquæ augmentũ potest ꝑuenire. Ergo quomodo aqua intercus fiat iam sit dictũ, quòd uero stupor attonitus uel syderatio à flatibus fiat, deinceps demonstrabo: Quũ ergo flatus frigidi multi penetrent ac inflent carnes, partes corporis stupidæ fiũt, & siquidẽ plurimi flatus ꝑ uniuersum corpus discurrãt, totus homo syderatur. Si per partem, pars illa percutitur, atque ubi abierint flatus, cessat & morbus: quãdiu aũt permanserint, cõsistit & morbus, idq; sic habere indicat ꝑpetuus sydera-

Aqua hydropicorum incisorũ, cur primum adpareat multa.

Syderatio à flatibus.

ſyderatorũ hiatus. Videtur autẽ mihi amplius & ſacrũ adpellatũ morbũ ab ipſis flatibus gigni: quibus aũt rationibus ego perſuaſus ſum, illis ipſis & auſcultaturos perſuadere conabor. Opinor autẽ inter omnia quæ in corpore ſunt, nihil magis ad prudentiã cõferre ꝗ ſanguinem. Hic ergo quũ in cõſtanti habitu perſiſtit, cõſiſtit & prudentia: ſanguine uero ꝑmutato, cõcidit ſimul & prudentia. Quòd aũt hæc ita habeant, multa ſunt teſtimonia. Ac primũ quidẽ, qui omnibus animãtibus cõmunis eſt, hæc cõfirmat ſomnus. Quum eñ corpus inuaſerit ſomnus, ſanguis frigeſit. A natura enim ſomno frigefaciẽdi uis eſt. Infrigidato aũt ſanguine, languidiores fiunt eius meatus: quod hinc palàm fit, quòd corpora adgrauata reclinantur. Omnia eñ grauia natura ad fundum deferuntur: & oculi ardent, & prudẽtia permutatur, opinionesꝗ peregrinæ mentẽ occupant & exercent, quæ ſanè inſomnia adpellantur. Quin & in temulentis per ebrietatẽ aucto repẽte ſanguine ꝑcellitur animus, & in animo prudentia, fiuntꝗ præſentiũ malorum obliuioſi, ac futurorũ bonorũ fœcũda ſpe beantur. Poſſem aũt plurima eiuſmodi cõgerere, in quibus ſanguinis permutationes, animi quoꝗ prudentiã permutant. Siquidẽ igitur penitus totus conturbatus eſt ſanguis, penitus & prudẽtia proſternitur. Affectus eñ & cognitiones à conſuetudine contingunt, quũ autem à conſuetudine ſolita recedimus, aufertur nobis prudentia. Dico itaꝗ & ſacrum morbum tum fieri, quum

Morbus ſacer à flatibus.

Prudentia ex ſanguine.

Somnus.

Inſomnia.

Ebrietas.

Perturbatio ſanguinis à ſpiritu

plurimus ſpiritus per omne corpus uniuerſo ſanguini fuerit permixtus: tum enim multæ oppilationes fiunt multifariam per omnes uenas, quumq; in craſſiores & pleniores ſanguine uenas aër prodierit, progreſſusq; diutius maneat, prohibet ſanguinis curſum, atq; alio quidem loco conſiſtit, alio lentius penetrat, alicubi adhuc tardius. Qua ſanè inæqualitate tranſitus ſanguinis per corpus facta, omnigenæ inæqualitates per omne corpus contingunt. Omne enim corpus undiquaque contrahitur ac turbatur, nimirum corpore partes ſuas ad tumultum ac conturbationem ſanguinis ſubministrante. Continguntq; ex ſanguinis peruerſione, totius omnino corporis ſubuerſiones. Eo enim quo corripiuntur à morbo, tempore, neq; ſentiunt quicquam, neque audiunt quæ dicuntur, neque uident quæ fiunt, neque ullos aliquos dolores percipiunt. Sic nanq; aër conturbatus ſanguinem turbauit, ac conſpurcauit. Spumaq; etiam per os illis excurrit, neq; id ab re eſt. Nam per iugulares uenas aër tranſiens, penetrat quidē ipſe, adducit autem ſimul ſecum quod tenuiſſimum eſt in ſanguine, idipſum quum humidū ſit, multa permixtione albeſcit. Tenues enim membranas purus permeans aër pellucet, quapropter & albæ ſpumæ omnes adparent. Porrò liberantur aliquādo huic morbo obnoxij, maxime accedente hyeme. Quomodo autem id fiat, dicam. Quando uarijs laboribus exercitatum corpus calefactum

Accidentia à ſacro morbo correptorum

Hyeme ceſſare in quibuſdam ſacrum morbum

calefactum est, calefit & sanguis, qui calefactus, rursus calefacit & flatus, hi uero calefacti, dissoluuntur & ipsi, & compactũ sanguinem dissoluunt simul, procedũtq; è corpore partim cum spiritu, partim cum pituita eie/cti. Deferuente itaq; spuma, & consistente sanguine, tranquillitateq; per omne corpus facta, quiescit etiam morbus. Quare ut dixi, flatus ipsi uere omniũ istorum morborum omnimodæ existunt causæ. Cæteraq; o/mnia quæ causæ uideri queant, uel hos adiuuant, uel consequenter post hos in corporibus morbos generãt. Hactenus ergo morborum omniũ causas flatus esse demonstraui. Id enim à principio receperam me factu rum. Recensui autem spiritum ipsum, quum in alijs omnibus rebus potentem, tum maxime in animan/tium corporibus plurimum posse. Deduxi autem ser/monem usque ad morborum cognitionem, atq; adeo ægritudinum singularum, in quibus uerum argumen/tum huius sermonis est à me manifestatum. Quòd si pergerẽ singula ægritudinum genera recensendo amplius corroborare, longius quidẽ sermo ipse extenderetur. Verus autẽ nihilomi nus futurus esset, & qui fidem su/am omnibus probaret. *Epilogus*

FINIS

IANVS CORNARIVS ZVVICCAVIEN. Medicinæ candidatis S. D.

QVANDOQVIDEM Hippocrates, ut ſi quis alius Græciæ ſcriptor, maxime temporũ iniuria mutilus ac deprauatus exiſtit, uolui hic ad finem indicare, quæ ego in his eius libellis deſyderẽ, & quæ mutarim, ſingulorum rationẽ adpoſiturus. Ne quis uel arrogantiæ uel temeritatis nos coarguat. Quod idẽ in toto aliquando opere ſimiliter præſtabimus. Id quod ſi ab his qui bonos autores edendos ſuſcipiunt, perpetuo fieret, non eſſet quod quereremur bonos libros quottidie, omnes fieri poſteriores, inuerſo etiã prouerbio, deteriores. Potes ergo libere, uel prioris editionis lectionẽ retinere, uel noſtrã ſequi, donec meliori exemplari uterq; iuuemur. Vale.

In libro de aëre, aquis & locis.

Vbi legis καὶ λειεντερίαι καὶ ὕδρωπες τελευτῶσι, &c. Deeſt conſtitutio anni in qua hi morbi euenire ſolẽt, debebat enim præcedere, ſi æſtas ſicca plurimũq; calida ſit, morbos cito deſinere. Si uero pluuioſiſſima, diuturniores eſſe, & qui (quod nobis remãſit) in inteſtinorũ leuitates, & aquam intercutẽ deſinant. Deeſt autẽ adhuc amplius ante hanc anni conſtitutionem alia, de hyeme nimirum calida & auſtrina. Itemq; aliqua ampliora de urbium

bium ſitu, quod euidẽter oſtendit uetus uulgata trans-
latio, ut mirũ ſit in multis, quæ iactat Caluus exempla-
ribus ea omnia defuiſſe, quum etiam ex ſequentibus is
defectus fiat manifeſtus, & uel ex aphoriſmis eiuſdem
colligi queat, ex partic. 3. ab aphor. xij. uſq; ad xx.

Non longe poſt legebatur, ἐπὶ βήχας, ἐνίοισι δὲ ἐπὶ φύ-
σας, legendum autem eſt, φθίσιας ex 3. aph. 14. & ueteri
translatione.

Sequebatur mox, ἢν δὲ βόρειον τε ᾖ ἐπὶ ἄνυδρον, καὶ μήτε
ἐπὶ τῷ ἀρκτούρῳ. Vides planè imperfectam ſententiam.
Deſunt autem uerba, quæ ſi adſcribas, habebis integrã
lectionem, hæc quæ auſim ex ueteri interprete reſtitue-
re, ἢν δὲ βόρειόν τε ᾖ καὶ ἄνυδρον, καὶ μήτε ὑπὸ κύνα ἔπομβρον, μή-
τε ἐπὶ τῷ ἀρκτούρῳ.

Nolo autem longius immorari his, que chalcotypis
imputanda ſunt, & cuiq; leuiter Græce docto ſunt ma-
nifeſta, ſicut eſt πελιὰ, quod mutaui in πεδία, ὑπερπάχει-
τες in ὑπερπαχέες, αὐτόνομες in αὐτόνομοι, χεόμεναι in χέον-
ται, σεύονται in σέβονται, ἐν τῷ καταβαλλομένων in μεταβαλλο-
μένω, ἐδώδεα in ὀδώδεα, & eiuſmodi plura quàm trigin-
ta in uno hoc opuſculo, quæ quum ſententiam mu-
tare poſſint quantumuis ſint minuta, uolui tantum
admonere.

In medio ferè libelli legebatur οὐκ ἐστεφάνωται ὄρεσιν, ἀλλ' ἡ ἄντη ἀπὸ τῶν ἄρκτων αὐτόθι. adiectaque erat stellula, quæ locum uitiatũ indicaret. Ego legendum puto, ἀλλ' ἀνάντη ὑπὸ τῶν ἄρκτων αὐτόθι, ut sit sententia, Campos eminentiores esse, neque ullis montibus circundatos, sed ferè sub ipsis ursis accliues, quod etiam paulo ante dixerat. Nisi quis malit ἀνάνθη legere, id est, sine floribus & steriles.

Non longe post legebatur ἐν τῇ τοῦ τμοῦ συμπήξει, & rursus postea, ἐν τῇ συμπήξει τοῦ τόου, & tertio, ἐν τῇ συμπήξει τοῦ τόνου. Sed legendum est ubique, τοῦ γόνου, ex ueteri translatione, & sic quoque legit Caluus, quamquam satis obscure primo ac ultimo loco uertit.

Linea sequenti tertia legebatur, καλεῦνται οἱ τοιοῦτοι ἀνδριέας, mutaui in ἀνανδριέας, id est, euirati, sic postulante sententia, ut ex sequentibus patet, ubi ait, καὶ μηδὲν πράσσειν ἢ ἀνδρωθῆναι, ubi similiter ἀνανδρωθῆναι legendum est. Nam facilis fuit exscribenti lapsus in duabus paribus literis repetendis.

Paulo autem ante hunc locum legitur, εὐνουχοειδέσατοι εἰσὶν ἀνθρώπων, διὰ τὰς προφάσιας, καὶ ὅτι ἀναξηρίδας ἔχουσι ἀεὶ &c. ubi ἀναξηρίδας accipio exsiccationes & humoris detractiones ex cauteriorum perustione. Nam supra meminit, multos Scytharum reperiri, qui κεκαυμένους

τούς τε.

τοὺς τε ὤμους καὶ τοὺς βραχίονας habeant, & adiecit, ὁκόταν δὲ καυθῶσιν, ἀναξηραίνεται ἐκ τῶν ἄρθρων τὸ πολὺ τοῦ ὑγροῦ. Calvus, ἀναξυρίδας legit, ac pellitas ueſtes ac brachas uertit, quæ mihi in hunc locum non uidentur quadrare.

Ad finem ferè legebatur, ἀνάγκη γὰρ τὰ τοιαῦτα πρὸς γαστρὸς ἄπια εἶναι καὶ πλήνεα, quæ uerba quum nullā ſententiam mihi exhibeant, ſic legenda cenſui, paucis literis mutatis, id indicante ferè ueteri interprete, ἀνάγκη δὲ τὰ τοιαῦτα τῆς γαστρὸς ἀτηρέα εἶναι, καὶ πλήνος.

Poſtremum legebatur, καὶ τὴν ψυχὴν κακοῖ ὡς ἐπὶ τόπου, quæ lectio etiamſi tolerari poſſit, tamen puto ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ legendum, quod magis quadrat huic loco.

IN LIBRO DE FLATIBVS.

Nullum inſigne uitium comperi, ſed multa tamen leuia, quæ quia facile erat deprehendere, nolui hic adſcribere.

Ad finem ferè ubi, ſanguinem maximam ad prudentiam partem conferre, ſomni exemplo probat, legebatur ὅταν γὰρ ἐπέλθῃ τῷ σώματι νόσημα, expunxi dictionem νόσημα, & ſubſtitui, ὁ ὕπνος, quod ipſum cuiuis diligenti lectori facere facile erat.

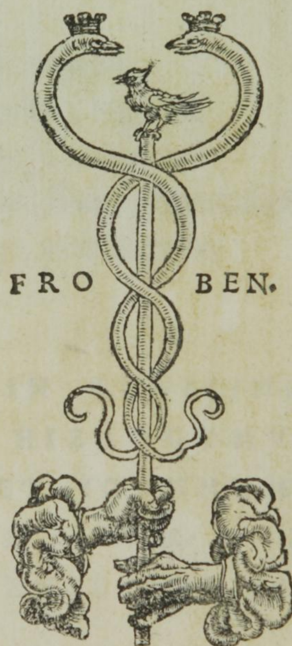
FINIS.

Lectionem uitiatam sic corrige.

Pag. 3. linea 13. lege, adhuc.
Pag. 33. l. 15. lege superueniunt.
eadem l. 17. pro ut, lege &.
Pag. 34. l. 16. lege, quæ ex eiusmodi mutationibus sint futura.
Pag. 35. l. 21. lege, uigeat.
Pag. 40. l. 18. pro hic, lege hi.
Pag. 44. l. 8. lege. Tempora.
Pag. 45. l. 21. lege, Sunt enim ociosæ & pingues.
Pag. 48. l. 6. lege, præ frigore.

BASILEAE IN OFFICINA FROBENIANA PER HIERONYMVM FROBENIVM ET IOANNEM HERVAGIVM AN. M. D. XXIX MENSE AVGVSTO.

71

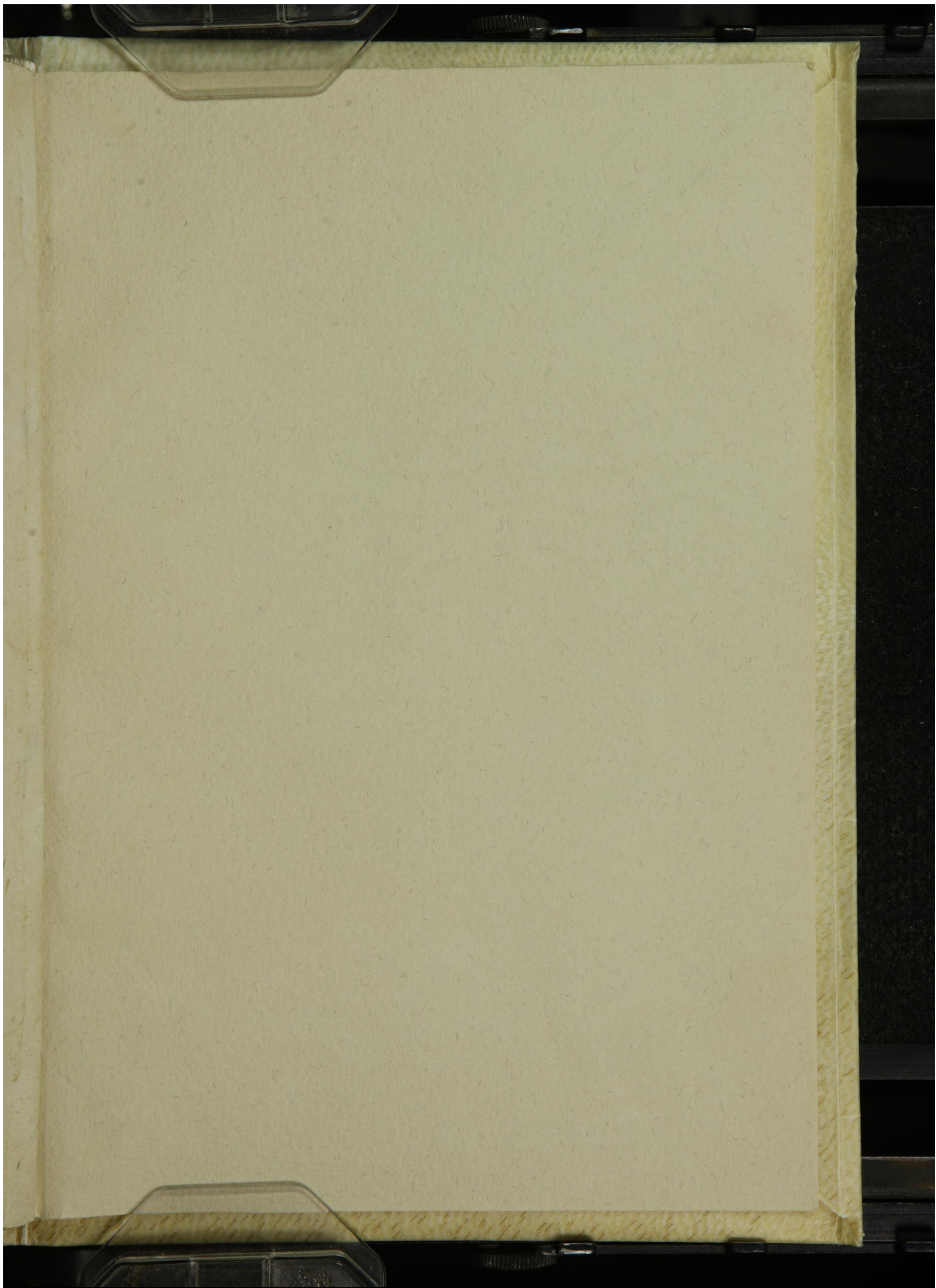

FRO BEN.

73

74

75

76

CB